

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מְתוֹרָתְךָ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

גיליון חג
מורחב

בשביל להפתח לקבלת כל האור וכל השפע הטוב
שה' רוצה להעניק לנו השנה צריך לפתוח:
צריך לפתוח את העינים לראות משיח;
צריך לפתוח את האזנים להקשיב, גם לפנימיות התורה,
מה שה' אומר לנו, ובמיוחד להקשיב לחבר שלנו;
צריך לפתוח את הפה ואת השפתים,
לא להתבייש לפתוח את הפה ולומר דברי תורה,
לעשות 'מבצעים' ולהפיץ תורה דרך הפה;
צריך לפתוח את הלב לכולם, זה אולי הכי חשוב מהכל;
מתוך פתיחת הלב באים לפתוח את היד,
לא מספיק לרחם בלב, צריך תוצאה בפועל ממש.

[מתוך השיעור 'תהא שנת פתיחה וזכרון']

סוכות-שמח"ת תשפ"ז

סוכות שמח"ת ה'תשפ"ז

04

שנת פסוקי דזמרה

שירת הפיל ושירת הזרזיר
עיון חסידי לילדים בפרק שירה

08

תהא שנת פתיחה וזכרון

עבודת הפתיחות הקדושה
פתיחות, סמכות ושפלות

14

הניגון החסידי

ניגון מספר 577
מד' אלול תשפ"ד

15

שו"ת חינוך

מפגש עם צוותי מוסדות החינוך
חינוך פנימי – שמחה, טוב טעם ודעת
וחיזוק הבחירה החפשית

23

"ויהי בישרון מלך"

סוד העליה בחגי תשרי
מתשובה לאחדות

29

חן סוכה

לכבוד הילולת רבי נחמן מברסלב
אמונה, שמחה ותמימות

32

"דורשי יחודך"

לכבוד הילולת רבי אהרן מסטראשעלע
שלום בין שיטת אדמו"ר האמצעי
ורבי אהרן מסטראשעלע

35

ביאורי תפלה

וינוחו
בה' ב'בם בתפילות השבת

38

הסיפור החסידי 1

האדם עץ השדה
רבי מרדכי מנדבורנה

40

הסיפור החסידי 2

איפה העוף
רבי לוי יצחק מברדיטשוב

42

פאָדזשן ד'לדזשן 1

פֿל עֶצְמוֹתַי תִּאֲמַרְנָה
רְזִי יִסְפָּר לָנוּ עַל אֵיכָרִי הַגּוֹף הַמְשֻׁתָּמָּתִים
בַּתְּפִלָּה וְעַל הַקֶּשֶׁר לְאַרְבַּעַת הַפִּינִים

45

פאָדזשן ד'לדזשן 2

שְׁעֵשְׁוֹן אֶשְׁפִּידִין
אֶתְגִּירי חֲשָׁבוֹן, רְמִזִּים
וְנִימְטָרִיאוֹת

העלון מופק ע"י עמותת

אוהבים להיות יהודים.

לקבלת השיעורים במייל

ולהצטרפות לצוות המפיצים:

itiel@pnimi.org.il

עורך: אביב מויאל

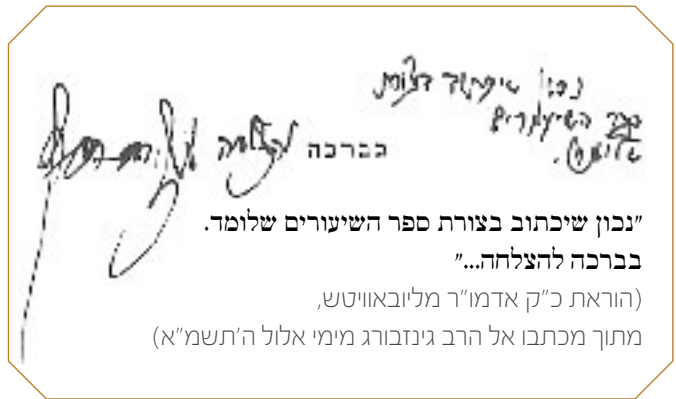
עיצוב: דעה צל אביחיל

מערכת: הרב יוסף פלאי,

בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי

עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם

זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רוה

הקדמת המערכת

שבת שלום ו"זמן שמחתנו" שמח לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל. **ששה שיעורים בגליון המורחב שלפניכם:** שני **כינוסי ילדים** בכפר חב"ד, **שו"ת מרתק** עם צוותים חינוכיים – הכל בסימן **תהא שנת פז** – קטע **משמחת בית השואבה** אשתקד, רשימה לכבוד הילולת **רבי נחמן** ורשימה לכבוד הילולת **רבי אהרן מסטראשעלע**. השיעור הראשון – **שנת פסוקי דזמרה** – הוא שיעור מכינוס ילדים [וחלוקת לקח] לתלמידי מוסדות החינוך של הרב לבנים, בו מסר הרב דברי **חיזוק ללימוד** ועבודת התפלה בדגש על **פסוקי דזמרה**, תוך עיון חסידי בפרק שירה (בשירת **הפיל והזריר**). סודות עמוקים בשפה פשוטה עם חן של **שעשועי תורה**.

השיעור השני – **תהא שנת פתיחה וזכרון** – הוא חלקו השני של כינוס הילדים, לתלמידות המוסדות לבנות. השיעור נוגע ביחוד של **פתיחה וזכרון**, יחד עם כח האשה לכונן סמכות בבית, הקשב לזולת התלוי ב**שפלות** והקשב של ה' אלינו הבא בעקבותיו. השיעור השלישי – **שו"ת חינוך** – בא בהמשך לשני כינוסי הילדים, ובו תוכלו לקרוא את שאלות הצוותים החינוכיים של המוסדות עם מענות הרב. באוירה קולחת ו'ביתית' עולות **נקודות יסוד בחינוך חסידי** – על היחס בין **פנימיות** לחיצוניות בחינוך, אופנות שונות, **פערים** בין התלמידים, יחס בין החינוך של המוסד לחינוך בבית ועוד. שמו לב ששיעור זה משמש גם כ**מדור מענות ותשובות מורחב**, תחת המדור הרגיל שלא מופיע בגליון זה.

בשיעור הרביעי – **"ויהי בישרון מלך"** – חלק **משמחת בית השואבה אשתקד**, תוכלו לקרוא על העליה של חגי תשרי, עם מדרגות התשובה שבהם, **עד לאחדות ולשמחה** שלמעלה מטעם ודעת בשמיני עצרת. וגם הסבר למה כדאי להיות **שמינים בסוכות**... השיעור החמישי – **חן סוכה** – הוא רשימה קצרה לכבוד הילולת **רבי נחמן מברסלב**, בה מבאר הרב בקצרה את סוד החן ואת יסודות עבודת ה' אצל רבי נחמן – **אמונה, שמחה ותמימות**.

בשיעור הששי – **"דורשי יחודך"** – אף הוא רשימה קצרה, לכבוד יומא דהילולא של **רבי אהרן מסטראשעלע**, אחד המיוחד בתלמידי אדמו"ר הזקן, ובו מסביר הרב את **שרש המחלוקת** שלו עם אדמו"ר האמצעי ומראה איך ששתי הדעות **משלימות זו את זו**. שמו לב ל**מדורים הכפולים** שלנו – **הסיפור החסידי והמדור לילדים**. **התוועדות שמחת בית השואבה** השנתית, יחד עם השקת הספר החדש – **טעם מצוה**, נמצאת כבר מעבר לפינה. **פרטים מלאים בגב הגליון**. מחכים לראותכם!

שבת שלום ומבורך, חג שמח
המערכת

שנת פסוקי דזמרה

קיצור מהלך השיעור

בכינוס מיוחד לתלמידים במוסדות החינוך של הרב – לכבוד השנה החדשה, **תהא שנת פז** – נתבארו **שירת הפיל ושירת הזרזיר** בפרק שירה. המפגש הקצר פתח **בחיזוק ללימוד התורה** בשנה הזו, המשיך בעידוד לכוון במיוחד בתפלה **בפסוקי דזמרה** השנה וחתם בלימוד בעבודת ה' בשירת שני נבראי **הפז**. דוגמה יפהפיה ללימוד סודות עמוקים עם ילדים עם הרבה **חן של שעשועי תורה**.

נוסף כתוב, במקום "כתם פז", "כתם אופז"^ד, בתוספת האותיות **או ל-פז**^ה.
כתוב "טוב לי תורת פין מאלפי זהב וכסף".
צריך ללמוד תורה, ש"יקרה היא מפנינים"^ו ו"טוב לי תורת פין" יותר "מאלפי זהב וכסף". בכל אופן, יש גם זהב בקדושה. כתוב בספר התניא^ח שיש אהבה – אהבת ה' – כמו כסף ויש אהבת ה' כמו זהב, שעוד יותר יקרה, "כמעלת הזהב על הכסף"^ט. לכן, השנה הזו צריך להגיע

שלום לכולם, שתהיה שנה טובה ומתוקה, גמר חתימה טובה, לכל מי שיושבים ועומדים כאן ולכל עם ישראל – שנזכה לשנה של גאולה, של משיח!

"אשכים ואשנה פרק זה"

השנה, תשפ"ז, היא שנת פז – **תהא שנת פז**^א. מהו פז? זהב יקר מאד. יש ביטוי, פסוק בשיר השירים, "ראשו כתם פז"^ב – הראש של החתן דומה לכתם, כמו כתר^ג, שעשוי מזהב יקר. במקום

ד דניאל י, ה.
ה **אופז** בגימטריא **פוז** – שרש המלה פז (ראה ספר השרשים לרד"ק שרש פוז).
ו תהלים קיט, עב.
ז משלי ג, טו.
ח פמ"ד ופ"ג.
ט שם פרק נ.

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. חלוקת לקח לילדי המוסדות (בנים). ו' תשרי פ"ז – כפ"ח.
א ראה גם ברמזי השנה שנדפסו בגליון ר"ה השתא.
ב שה"ש ה, יא.
ג שמות רבה ח, א.

ילד שלומד תורה,

רוצה להתמיד
ולשקוד על
דלתות התורה,
צריך כל בוקר
לומר "אשכים
ואשנה פרק זה"

אחר כך מגיעים לעולם היצירה, פסוקי דזמרה; משם לעולם הבריאה, קריאת שמע וברכותיה; ובסוף מגיעים לעולם האצילות, תפלת שמו"ע, תפלת העמידה^י. השנה הזו צריך הרבה להתבונן ולעורר את הלב בפסוקי דזמרה. רוב דרושי החסידות על

התפלה הם דווקא על פסוקי דזמרה. הם עולם היצירה, עליו כתוב "יוצר אור"^{טו} — עיקר האור בלב כשמתפללים הוא בחלק הזה של התפלה, שנקרא פסוקי דזמרה. שוב, זהו רמז חשוב של פז, תהא שנת פז, תהא שנת פסוקי דזמרה.

פרק שירה

כתוב בקבלה ובחסידות שלפני שחז"ל תקנו את החלק הזה של התפלה, פסוקי דזמרה, היו אומרים במקומו "פרק שירה"^{טז}. אני מקווה שכולם מכירים מהו פרק שירה. יש את העלון "הולך בתום", שזוכים להוציא כל שבוע ולהפיץ בין הילדים, בו היה במשך תקופה ארוכה מדור — אולי המדור העיקרי, בסוף הגליון — על השירה של כל הנבראים לה' מתוך "פרק שירה" המיוחס לדוד המלך^{יז}, "נעים זמרות ישראל"^{יח}. פסוקי דזמרה נקראים "שירת הנבראים"^{יט} — כל מה שה' ברא שר שיר לה', ואנחנו מזדהים עם כל מה שה' ברא לכבודו^כ, שרים איתם ביחד.

מן הראוי, אחרי שסיימו את המדור של פרק שירה ב"הולך בתום", להוציא אותו לאור בתור ספר ילדים. זו משימה — שאיני יודע מי בדיוק

לאהבה מאד גדולה, אהבת ה' ואהבת ישראל, "כמעלת הזהב על הכסף". מתוך האהבה הזו צריך ללמוד תורה שעוד יותר יקרה מפנינים ומאלפי זהב וכסף. אפשר לפרש ש"טוב לי תורת פין מאלפי זהב וכסף" היינו ש"טוב לי תורת פין" שיוצאת ונלמדת

מתוך "אלפי זהב וכסף" של הקדושה, זהב וכסף ברוחניות. כסף הוא גם כיסופים, רצון עז להתקרב לה'. על זהב כתוב שהוא ר"ת "זה הנותן בריא" — צדקה שנותן היהודי מתוך בריאות, בשלמות בגוף ובנפש. שיתקיים בנו תהא שנת פז.

אמרנו שפעם כתוב "כתם פז" ופעם כתוב "כתם אופז". יש רמז ב"אופז": כתוב בגמרא "האומר אשכים ואשנה פרק זה נדר גדול נדר לאלהי ישראל"^{כא}. ילד שלומד תורה, רוצה להתמיד ולשקוד על דלתות התורה, צריך כל בוקר לומר "אשכים ואשנה פרק זה". ראשי התיבות "פרק זה" הם פז, אבל ראשי התיבות "אשכים ואשנה פרק זה" הם אופז. כתוב ש"נדר גדול נדר לאלהי ישראל" כי כך הוא מזרז את עצמו להתמיד בלימוד תורתנו הקדושה. הענין הזה שייך לכל הילדים כאן ולכולנו — כל יהודי צריך לומר "אשכים ואשנה פרק זה", אופז. זהו הראש, ההתחלה, של היום — "ראשו כתם פז", "כתם אופז".

שנת פסוקי דזמרה

יש עוד רמז שרוצים לומר בקיצור על המסר של שנת פז, על מה שצריך לעשות בשנה זו. פז הוא נוטריקון פסוקי דזמרה.

אנחנו יודעים שלתפלה שמתפללים בבקר יש ארבע דרגות. תפלה היא כמו סולם^{כב} בן ארבע שליבות^{כג} — עולים מעולם העשיה, קרבנות;

י אגרת הטיול חלק הרמז אות ז.

יא נדרים ח, א.

יב זהר ח"א רסו, ב (השמטות שם קנ, א).

יג ראה ליקוטי דבורים ג' ליקוט כז (עמ' 690-691).

ידי פע"ח שער התפלה פ"ו.

טו ישעיה מה, ז.

טז על הקשר בין פרק שירה ופסד"ז ראה אור יקר על זהר ויקהל עמ' צו; מעבר יבק מאמר שפתי צדק פרקים כח' כט; אוה"ת במדבר ח"א עמ' 220; תורת שמואל תרל"ז ח"א עמ' 300. וראה גם אדמה שמים ותהום דלקמן הערה כג (ובשיעור י"ט כסלו תשס"ט. ובכ"מ).

יז ביאור המבי"ט (בסוף בית אלקים), ריש פרק שירה.

יח שמואל"ב כג, א.

יט ראה מעבר יבק וביאור המבי"ט הנ"ל.

כ אבות מ"ו מי"א.

מלשון פלא^כ, זו חיה פלאית – צריך להגיע לפלא, כמו "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"^כ. "מה גדלו" אומר שצריך להיות גדולים ו"מאד עמקו מחשבותיך" אומר שצריך עומק – להתעמק הרבה-הרבה במחשבה כשלומדים תורה, שהיא מחשבת השי"ת.

יש פירוש אחד^כ ש"מחשבותיך" הן המחשבות של ה' איך לסובב שכל יהודי יחזור בתשובה, "וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח"^כ. "מה עמקו מחשבותיך" – הדבר הכי עמוק, איך מגיעים לתשובה אמיתית מתוך הלב, דווקא בימים האלה, עשי"ת. הפיל הוא ה-פ של הפז, של שנת פז.

שירת זרזיר־מתנים

מהי ה-ז? זרזיר. משהו יודע מהו זרזיר? יש שני זרזיר בפרק שירה. יש זרזיר שהוא צפור, הוא קטן-קטן, אבל הוא שד מאד יפה. לא עליו אנחנו מדברים, רוצים "מלפנו מבהמות ארץ" דווקא – לא עוף אלא חיה. הזרזיר החיה הוא נקרא בספר משלי (בין המיטיבי לכת) "זרזיר מתנים". איך קוראים לחיה הזו היום בעברית? כלב רוח. זהו בעצם כלב ציד, שרץ כל כך מהר, כאילו הוא עף בשמים – ככה מציירים, כך רואים אותו. הוא מגיע למהירות של שבעים קמ"ש, מהירות עצומה. כלומר, כשהוא רץ הוא הופך להיות רוח – לכן מכנים אותו היום כלב רוח.

מהו זרזיר? לשון זריזות. הוא זריז מאד. כתוב^כ שזרזיר הוא גם מלשון אזור, לשון חגורה, כמו האזור של אליהו הנביא, עליו נאמר "ואזור עור אזור במתניו"^ל, והאזור של משיח, עליו נאמר "והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו"^{לא}

כה ברכות נו, ב.

כו תהלים קיט, יח.

כז חזוה דוד (חזן, אמשטרדם תפ"ד) על תהלים פצ"ב.

כח שמואל"ב יד, יד.

כט ראה מצודת ציון על משלי ל, לא.

ל מלכים"ב א, ח.

לא ישעיה יא, ה.

מהיושבים פה קשור אליה – שמתאימה להשנה, כי פרק שירה הוא פסוקי דזמרה ופסוקי דזמרה הם פז, הסימן של השנה הזו.

שוב, כל דבר בעולם שר, והדגש הוא במיוחד על הבהמות, עליהן נאמר – "מלפנו מבהמות ארץ"^{כא}. זהו בסיס פרק שירה, שה' מלמד אותנו מתוך הבהמות. כעת נקח חיה אחת שהשירה שלה כתובה שם שמתחילה ב-פ ועוד חיה שמתחילה ב-ז, ואז יהיה לנו פז בפרק שירה, שהוא כמו פסוקי דזמרה, שירת הנבראים.

שירת הפיל

ה-פ יהיה הפיל. משהו זוכר מה הפיל אומר? "מה גדלו מעשיך הוי' מאד עמקו מחשבותיך"^{כב}. "מה גדלו מעשיך הוי'", המעשים שלך מאד גדולים, לכן הפיל אומר זאת – כי הוא החיה הכי גדולה ביבשה. הוא שר לה', ואנחנו שרים איתו יחד^{כג} – בעצם פנימיות השיר שלו באה מתוכנו, מתוך הנשמה שלנו, והוא אומר – "מה גדלו מעשיך הוי' מאד עמקו מחשבותיך". יש

כאן גדולה ועומק.

מה מלמד אותנו הפיל? שצריך להיות גדולים, "זה הקטן גדול יהיה"^{כד}, וגם עמוקים. פיל הוא

מה מלמד אותנו
הפיל? שצריך
להיות גדולים וגם
עמוקים

כא איוב לה, יא: "מִלְפָּנָי מִבְּהֵמוֹת אֶרֶץ וּמִעוֹף הַשָּׁמַיִם יִחַקֵּנִי" – יש כאן לימוד מבהמות ומהעופות (בסוד "אלפך" [בהמות, סוד 'שגר אלפך', ארץ] חכמה [עופות, שמים]), "וד"ל), כדלקמן בפנים, אך בכל זאת עיקר הלימוד של האדם הוא מבהמות, שנבראו עמו ביום הששי של מעשה בראשית (יום היסוד, סוד "וצדיק יסוד עולם", הכולל את כל ששת ימי בראשית, כאמור בו "וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", "וד"ל). והרמז: "מלפנו מבהמות ארץ" עולה 990, סכום כל המספר מ"א עד דם, סוד אדם (אדם), "וד"ל).

כב תהלים צב, ו.

כג ראה אדמה שמים ותהום מאמר "הקדמה לפרק שירה" על זהות השר.

כד נוסח ברית מילה.

שאני מתקשר אליו, נקרא "צדיק עליון". הרנה עולה מתוך החיבור שלנו, "רננו צדיקים בהוי' לישרים נאווה תהלה". ביחד הצדיקים הופכים לדרגה עוד יותר גבוהה, שהיא ישרים.

כמה שוה זרזיר? משיח בן דוד. המשיח, כמו הרבי, הוא מאוד זריז (הכל אצלו בבחינת "היום" מא – נאו!) וגם מאוד מתון (מתישב ומתחשב בכל פרט ופרט, שפעולתו בעולם תהיה בתכלית השלמות), שתי התכונות יחד. זהו היחוד של זרזיר מתנים.

ילדי זהב בשנת פז

אם כן, מה שרצינו עכשיו להתבונן – התבוננות של כל השנה כולה – שבשנת פז צריך להתבונן גם בפיל וגם בזרזיר, ולאמץ לעצמנו את התכונות הטובות שלהן. "מלפנו מבהמות ארץ", מה שה' מלמד אותנו מתוך החיות – שאנחנו נתדמה לתכונות הטובות האלה, נקנה לעצמנו את התכונות האלו, וככה נזכה להיות פז.

שוב, פז הוא זהב יקר. פז שוה "אני הוי'". להיות פז היינו להדמות לקב"ה, ללכת בדרכיו^{לב}, לשאוף למעין גדולתו, עמקותו, זריזותו ומתינותו. שכל ילד יהיה א גאלדענע-קינד. יש את הביטוי 'הזדמנות פז', שבאידיש אומרים א גאלדענע געלעגנהייט, ביטוי שהרבי השתמש בו^{לג}. אבל על ילד טוב אומרים שהוא ילד פז, ילד זהב. שכל אחד ואחד כאן יהיה ילד פז, ילד זהב הכי טוב שיכול להיות, הכי טוב, הכי יקר והכי חמוד שיכול להיות בשנת פז.

אז תהא לנו שנת פז, והיות שפז הוא גם פיל וגם זרזיר יחד, וזרזיר שוה משיח בן דוד, אז זו שנה מאוד מסוגלת לביאת משיח בן דוד, שיבוא ויגאלנו תכף ומיד ממש. שתהא שנה טובה ומתוקה!

(גם האזור של אליהו וגם האזור של משיח הוא 'אזור מתנים' כמו "זרזיר מתנים"). כתוב "הכון לקראת אליהו ישראל"^{לכ}, מכאן לומדים^{לג} הלכה שלפני שמתפללים חוגרים את המתנים בגרטל, בחגורה מיוחדת, בשביל להזדרז להתפלל (שהרי "שעת צלותא שעת קרבא"^{לד} ועל החיל להזדרז בקרב^{לה}). כל אחד ואחד כאן כשיתחתן יעשה כך, בע"ה. יש חסידים שלובשים גרטל עוד לפני כן, אבל מנהג חב"ד מהחתונה^{לז}. בכל אופן, הזרזיר הוא זרזיר מתנים, המקום בו חוגרים את החגורה כדי להזדרז ולהלחם.

מתנים הן גם לשון מתינות. לכן ה"זרזיר-מתנים" של התורה הוא ודאי המקור ליסוד הגדול של מורנו הבעל שם טוב שצריך לעבוד את ה' ב"זריזות במתינות"^{לט}. צריך להיות מאוד זריז, אבל יחד עם הזריזות צריך להיות מתון. תמיד אנחנו מסבירים^{לח} שאת התכונה הזו רואים, יותר מאצל כל אחד בעולם, אצל הרבי. כשמתבוננים, מכירים את אופן הפעילות וההנהגה של הרבי, זהו ודאי הביטוי הכי מתאים לומר עליו. כשמתכילים על התמונה של הרבי טוב לחשוב על "זריזות במתינות" ולקשר את זה לחיה הזו של פרק שירה, "זרזיר מתנים".

מה השירה שלו? "רננו צדיקים בהוי' לישרים נאווה תהלה"^{לט}. פסוק מופלא, שצריך להתבונן מה הקשר שלו לזרזיר. בחסידות מוסבר ש"רננו צדיקים" היינו שני צדיקים – צדיק עליון וצדיק תחתון^מ. כשמתקשרים לצדיק – כמו שמתקשרים לרבי, (שהוא הזרזיר מתנים כנ"ל) – אני, המתקשר, נקרא "צדיק תחתון", והרבי,

לב עמוס ד, יב.

לג שבת י, א; שו"ע או"ח צא, ב.

לד לקו"ת ריש כי תצא (ובכ"מ) בשם הזהר. ראה זהר ח"א רמ, ב; ח"ג רמג, א.

לה ראה גם תניא ריש פכ"ו.

לו אג"ק ח"י עמ' שצג. ובכ"מ.

לז הוספות לכש"ט (קה"ת) אות רה.

לח ראה שיעורי ב' אד"ר ו"א אייר תשמ"ד; כ"ה אלול תשע"ח. ובכ"מ.

לט תהלים לג, א.

מ תו"א צט, ג.

מא ראה לקומ"ת סא; לב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" פ"ז ובביאורים שם.

מב רמב"ם סהמ"צ מ"ע ח; הלכות דעות פ"א ה"ו.

מג ראה תורת מנחם תשל"ה ח"ד עמ' 118; תשמ"ד ח"ג עמ' 1885; תשמ"ח ח"ב עמ' 480, ועוד.

תהא שנת פתיחה וזכרון

קיצור מהלך השיעור

בכינוס מיוחד לבנות המוסדות בעשרת ימי תשובה נתבארו עוד רמזי **פז** לכבוד השנה החדשה – יחוד של **פתיחה וזכרון**, הרמוז במיוחד בשתי בקשות של **"אבינו מלכנו"**. השיעור פותח בכח **המיוחד של האשה** לכוון **סמכות בבית**, וממשיך לכך שכאשר אנחנו **קשובים לזולת** באמת – דבר התלוי במדת **השפלות** – גם **ה' קשוב** אלינו. עוד טעימה מתוקה של חסידות עמוקה שנאמרת לילדי־הפז של עם ישראל.

משתמשים בביטוי הזה גם על בת שבע¹, שהיא ממש אשתו של דוד המלך, האמא של שלמה המלך. אבל אצל חסידים "אם המלכות" היא הרבנית חנה, האמא של הרבי, כי הרבי הוא המלך – מלך ישראל. כל בת צריכה לשאוף להיות "אם המלכות". מעניין מאד שאין ביטוי 'אב המלכות' – לא אומרים על ישי או על בעז שהוא 'אב המלכות', אבל רות היא "אם המלכות". "אם" פירושו מקור², השרש. מכאן לומדים שעצם המושג מלכות בא מהאמא, לא מהאבא. לאמא, לאשה, יש חוש טבעי בצורך שתהיה סמכות במשפחה.

המלכות!

ד רות רבה ב, ב (וכפשט הכתובים).

ה שניהם כינויים לרחם – ראה חולין פ"ג מ"ב, בכורות פ"ד מ"ד, נדה פ"ב מ"ה.

"אם המלכות" – מקור הסמכות

שנה טובה ומתוקה לכולן.

היום ו' תשרי, ההילולא, היארצייט, של אמא של הרבי, הרבנית חנה ע"ה. זהו יום מאד משמעותי, במיוחד בשביל בנות. כל בת צריכה להתבונן מה אני יכולה ללמוד מהיום הזה, מהרבנית חנה. יש ביטוי בתורה – "אם המלכות"³. חז"ל אומרים⁴ שהכוונה לרות המואביה, האמא של מלכות בית דוד⁵. לפעמים

נרשם ע"י איתאיל גלעדי. חלוקת לקח לילדי המוסדות (בנות). ו' תשרי פ"ז – כפ"ח.

א בכ"ד בספה"ק ע"פ מלכים א ב, יט ("וישם כסא לאם המלך"), ובחז"ל (ראה בהערה הבאה וברות זוטא פ"א) "אמה של מלכות".

ב בבא בתרא צא, ב.

ג בתנ"ך לא מופיע שם אמו של דוד המלך, אך חז"ל מגלים לנו ששמה "נצבת" (ב"ב צא, א) – בגימטריא **אם**

אומרים לאבינו

מלכנו: היות
שאנחנו עפר אין
לך מה לכעוס או
להקפיד עלינו –
אנחנו סך הכל
עפר

שם של בן זהב^ט.

בנוסח התפלה יש 44 פעמים
"אבינו מלכנו". אחד הרמזים
ש-44 הוא אב-אם ביחד. כמו
שאמרנו הרגע ש"אבינו" הוא
אב אבל "מלכנו" היינו אם, לכן
אומרים אב-אם "אבינו מלכנו".
כמה שוה אב ועוד אם? ילד.

כשיש אב ואם ביחד – 44 – יוצא בדיוק
ילד. גם הילד הוא ילד זהב, א גולדנע קינד. זהב
אומרים או על האמא או על הילד. דווקא האמא
קוראת לילד 'זהב' (מיון גולדנע קינד – ילד
הזהב שלי), לא האבא, כי יש לה 'חוש' בזהב,
שהוא ה'חוש' של השנה הזאת.

פתיח זכור

בתוך ה-44 פעמים "אבינו מלכנו" שאומרים
יש שנים רצופים, אחד אחרי השני, שראשי
התבות שלהם הם פז. זו כוונה מיוחדת שראוי
לכוון עכשיו, בעשרת ימי תשובה, ובמיוחד ביום
כיפור, וגם עוד כמה פעמים בשנה שאומרים
"אבינו מלכנו".

מה הם הפז של "אבינו מלכנו"? אומרים
"אבינו מלכנו פתח שערי שמים לתפלתנו",
מבקשים מה' שיפתח את שערי השמים לתפלות
שלנו, ומיד אחד כך "אבינו מלכנו זכור כי עפר
אנחנו", זכור שאנחנו סך הכל עפר. מהו עפר?
כלום, לא כלום, "כי עפר אתה ואל עפר תשוב"^{יא}.

אפילו לגבי בעלה, הסמכות של
האבא בבית – מי נותנת לו את
הסמכות? האמא. האמא, האשה,
היא השרש של עצם המושג
מלכות.

בתפילות שלנו, עכשיו
בעשרת ימי תשובה, במיוחד
ביום כיפור, אנחנו מרבים

להתפלל "אבינו מלכנו". "אבינו" היינו האבא,
ולפי מה שהסברנו עכשיו "מלכנו" בא מכח
האמא. כשאומרים "אבינו מלכנו" בעצם כאילו
אומרים 'אבינו אמנו'. יש אב ואם, כאשר ה-מ
של אמא היא ה-מ של מלכות (ומכיון שראשי
התיבות "אבינו מלכנו" הם אם, בעצם האם היא
שהופכת את "אבינו" ל"מלכנו", כנ"ל, ודוק).

לפי הקבלה, אמא (שבכחות הנפש היינו בינה
ותבונה) שייכת לאות מ (גם ל-מ פתוחה וגם ל-ם
סתומה, תבונה) וגם לאות ס (בינה), סמך לשון
סמכות. כתוב שה-ס עצמה, במילוי, היא ס-מ-ך.
ה-ס עצמה היא לשון סמכות, כשמה; ה-מ היא
מלכות; ואותו מלך "מולך בכפה"^י, כאשר כפה
היא הכף. זהו הסוד של האות סמך – סמכות-
מלכות-כפה – האות בקבלה ובחסידות של
אמא-בינה (ורמז: סמכות-מלכות-כפה עולה
פסוק מובהק של מלכות ה' – "והיה הוי' למלך
על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו
אחד"^{יב}).

אמא זהב וילד זהב

בכל אופן, רוצים עכשיו להתבונן לכבוד
השנה החדשה – תהא שנת פז. פז הוא הזהב
הכי יקר, אז זו שנה של זהב. זהב הוא בעצם שם
של בת – גולדע באידיש – לא שם של בן. אין

י ע"ח שער הכללים פי"א.

ז מגילה יא, ב. ובכ"מ.

ח זכריה יד, ט. כל הפסוק עולה 1127, 23 פעמים 49 (7
ברבוע). "הוי' [למלך]" הוא הסמכות, וכאשר מצטרף "הוי'
אחד" וגם "ושמו אחד" היינו המלכות בכפה, וד"ל.

ט השם הכי קרוב לזהב של בן הוא זאב (ויש לדרוש "וגר
זאב עם כבש" היינו זהב עם כסף, וד"ל). הזאב דקדושה
הוא בנימין (בראשית מט, כז), בחלקו נבנה בית המקדש,
שעבורו נברא הזהב בעולם (בראשית רבה טז, ב).
י ילד במילוי – יוד למד דלת – עולה 528 (לב במשולש),
זה פעמים ילד (רק חלק המילוי, יא פעמים ילד, עולה 484,
כב ברבוע)! אם עושים סדרה משלש האותיות במילוי –
20, 74, 434 – הבסיס הוא 306 (אשה), האבר הבא בסדר
הוא 1100, 25 פעמים ילד, ואברים עד כה עולים 37 (זה
כה, נבואת משה ונבואת שאר הנביאים) פעמים ילד (אב-
אם)! האבר הבא הוא 2072, 56 פעמים 37, והכל עד כה
עולה 3700!
יא בראשית ג, יט.

ב"זכור כי עפר
אנחנו" מזכירים
שאנחנו בנים –
צאצאים, יורשים
– של אותו אחד
שאמר על עצמו
"ואנכי עפר ואפר"

פז, השנה שלנו, שמכוונים כשאומרים "אבינו מלכנו", מתפללים לה' "פתח שערי שמים לתפלתנו" ואחד כך אומרים "זכור כי עפר אנחנו".

שפלות והאזנה

אמרנו שב"זכור כי עפר אנחנו" אנחנו צריכים להרגיש שאנחנו באמת עפר. מי הראשון שהרגיש שהוא עפר? לכאורה אמור להיות אדם הראשון, בו כתוב "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", אבל לא כתוב שהוא הרגיש כך. הראשון שהרגיש שהוא עפר היה אברהם אבינו, שאמר "ואנכי עפר ואפר"^{טז}. כלומר, הבעת השפלות הראשונה בתורה היא אצל היהודי הראשון, שהוא גם הדמות המשיחית העיקרית בתנ"ך^{יז} – אברהם אבינו. הוא אומר על עצמו "אנכי עפר", עוד לפני האפר – העיקר עפר. ב"זכור כי עפר אנחנו" מזכירים שאנחנו בנים – צאצאים, יורשים – של אותו אחד שאמר על עצמו "ואנכי עפר ואפר".

איך אפשר גם לאמץ את המדה הראשונה, "פתח שערי שמים לתפלתנו", שקודמת גם ל"זכור כי עפר אנחנו"? צריך להבין מה הם "שערי שמים". בפרשת "האזינו", פרשת השבוע, כתוב "האזינו השמים"^{יח}. אם רוצים שהשמים יאזינו לנו, מה הם ה"שערי שמים" שאמורים להאזין?

יש מושג בקבלה^{יט} שיש שערים בתוך הפנים של האדם: שתי עינים הן שערים, שתי אזנים הן שערים, שני נחירי האף הם שערים וגם הפה הוא שער – שבעה שערים בתוך הפנים של האדם.^כ

^{טז} בראשית יח, כז.

^{יז} ראה באורך בשיעור ז"ך כסלו תשע"ז (וראה גם **שיעורים בסוד ה' ח"ב עמ' עב"ע**).

^{יח} דברים לב, א.

^{יט} ספר יצירה פ"ד מ"ב.

^כ שבעת השערים רמוזים בשבע הופעות ה"ש" בפסוק השמירה על השערים – "שפטים ושטרים נתן לך בכל שעריך אשר הו' אלהיך נתן לך לשבטך ושפטו את העם משפט צדק" (דברים טז, יח) – וראה ספר הליקוטים

עפר בנפש הוא שפלות – שפלות באמת. אומרים לאבינו-מלכנו: היות שאנחנו עפר אין לך מה לכעוס או להקפיד עלינו – אנחנו סך הכל עפר. מי שיש לו את מדת העפר, השפלות, מעורר את הרחמים הגדולים של הקב"ה – לרחם עליו, לסלוח לו, למחול לו, לכפר לו, כמו שאומרים בוידי של "על חטא", "סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו". הכל תלוי ב"אבינו מלכנו זכור כי עפר אנחנו". אם כן, יש פה שני "אבינו מלכנו" אחד אחרי השני, שתלויים אחד בשני, "הא בהא תליא" – קודם אומרים "פתח" ואחר כך "זכור", **פז**.

גם ב"אשרי", שאומרים שלש פעמים ביום – הפרק המיוחד של פסוקי דזמרה^{כא} – יש גם אותה תופעה. הרי פסוקי "אשרי" הם לפי האלף-בית. מה הוא פסוק ה-פ בתוך אשרי? "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון"^{כב}. זהו הפסוק העיקרי, שבגללו חז"ל בחרו לומר פרק זה שלש פעמים ביום^{כג}. "פותח" כמו "פתח שערי שמים" – כאשר אנחנו מתפללים לה' "פתח שערי שמים" אנחנו מבקשים שאתה תפתח לנו את שערי השמים לקבל את התפלות שלנו, וכאשר אנחנו אומרים "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" אנחנו אומרים שאתה תמיד, בטבע הטוב שלך, "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון". מה ה-ז של "אשרי"? "זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו"^{כד}. **פותח-זכר** זה ממש אותן אותיות של **פתח-זכור**, רק שבאחד ה-ז **בזכור והפתח** בלי ו ובשני ההפך, ה-ז **בפותח והזכר** בלי ו. אם כן, יש פה כוונה מאד יפה של שנת

^{כא} יב ראה בכינוס הבנים (נדפס בגליון זה) שתשפ"ז היינו תהא שנת פסוקי דזמרה.
^{כב} יג תהלים קמה, טז.
^{כג} יד ברכות ד, ב.
^{כד} טו תהלים קמה, ז.

חוש טוב להקשיב ללב של הזולת, של החברה, להרגיש "דברים היוצאים מן הלב" שמתבטאים בדבור שלה. אם אני פותח את האזנים שלי לחבר מתוך אהבה, אהבת ישראל, זו הסגולה שה' גם יפתח את שערי שמים לתפלתנו, שיפתח את האזנים שלו, כביכול, לקבל את התפלה שלנו. בשביל שאדע טוב לפתוח את האזנים שלי עלי להיות בשפלות. ההאזנה תלויה בכמה אני בשפלות. אם אני לא בשפלות, לא בבחינת עפר, אני מדוכז בתוך עצמי, חושב על עצמי, ואם אני חושב על עצמי אני לא מסוגל באמת לפתוח את האזנים, להקשיב למישהו אחר ולהרגיש את המצוקה שלו. לכן שני הדברים הללו תלויים אחד בשני בעבודה, העבודה של השנה הזו, שנת פז.

פתיחות בגוף

כדי להשלים את ההתבוננות, נשאל – על כמה דברים בגוף כתוב שצריך לפתוח אותם? יש מושג "פתח עינים"^ל – הוא כתוב בתמו, שהיא גם "אם המלכות"^{לא}. חז"ל דורשים שהכוונה ל"פתחו של אברהם אבינו, מקום שכל עינים צופות לראותו"^{לב}. צריך לפתוח את העינים. הרבי אומר^{לג} שצריך לפקוח את העינים ולראות את המשיח בא, "הנה זה בא", וכבר בא"^{לד} – זה תלוי בפקחת העינים. למה צריך לפתוח את העינים?^{לה} כי משיח הוא

אם כתוב "האזינו השמים", "פתח שערי שמים לתפלתנו", כנראה שהכוונה ב"שערי שמים" היא לאזנים. עצם המושג שערים שייך לבניה, חמשים שערי בינה^{כא}, ובניה בקבלה היא חוש השמיעה^{כב}. לכן עצם המושג "שערי שמים" רומז ל"האזינו השמים ואדברה". הסוד של אור האזנים הוא מושג עמוק בקבלה^{כג}. אֲזִינִים הן לשון אִיזוֹן^{כד}, "מתקלא"^{כה}, שהוא עולם התיקון. כתוב^{כז} ששבירת הכלים באה מאור העינים, אבל התיקון בא מהאזנים. זהו מושג עמוק, שאי אפשר להסביר עכשיו.

בכל אופן, מה אנחנו יכולים ללמוד מכך על המשמעות של "פתח שערי שמים לתפלתנו" בעבודה שלנו? איך אני מעורר זאת אצל ה'? בשביל לעורר משהו אצל ה' אני צריך לעשות מעין הדבר שאני מבקש בעצמי, כמו שכתוב הרבה בתניא^{כז} שאם אני רוצה שה' ירחם עלי אני צריך לרחם על מישהו אחר. "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים"^{כח} – "ונתן לך רחמים", ה' נותן בלבנו רחמים שלנו על מישהו אחר, ואז

"ורחמן"^{כט}. בזכות שאנחנו מרחמים הוא מרחם עלינו, וכך בכל המדות. אם אני מבקש מה' "פתח שערי שמים לתפלתנו", איך אני יכול לקיים זאת בעצמי? אני צריך להיות קשוב לצעקת הדל – קשוב לזולת, לחבר שלי, קשובה לחברה שלי. אני צריך להקשיב טוב ולחוש אותו – שיהיה לי

שפטים ובשל"ה עה"פ (ובכ"מ).

כא ר"ה כא, ב; זהר ח"א ד, א. ובכ"מ.

כב ראה ע"ח ש"ד פ"א; זהר ח"ג קלח, ב. ובכ"מ.

כג ראה ע"ח ש"ד (שער אח"פ). ובכ"מ.

כד חסדי דוד הנאמנים ח"ח עמ' 229.

כה זהר ח"ב קעו, ב (ספד"צ פ"א).

כו ראה גם ע"ח ש"ח פ"ב. ובכ"מ.

כז ראה תניא אגה"ק יז. ובכ"מ.

כח שבת קנא, ב.

כט דברים יג, יח.

ל בראשית לח, יד.

לא ראה לבוש על בראשית לח, טז.

לב סוטה י, א (הובא ברש"י עה"פ). בפתח אהלו של אברהם אבינו ("האדם הגדול בענקים", שגם הומלך על כל העולם) זכה גם הוא לפתיחת עינים לראות אלקות – "וירא אליו הוי'... והוא ישב פתח האהל" (בראשית יח, א). ורמז: אברהם יהודה תמר (ר"ת אית, העולה תהו, יש מאין, ג"פ 137) עולה 918, ג"פ (ממוצע) אשה, ט"פ אמונה וכו', ועם "פתח עינים" עולה 1586, אני פעמים הוי'.

לג ראה שיחת פרשת ויצא תשנ"ב.

לד ספר השיחות תנש"א עמ' 548. וראה גם עמ' 490.

לה וראה גם ע"ח ש"ז פ"ה.

איזו עוד פתיחה יש? פתיחת הפה – "פתח פִּיךָ ויאירו דברִיךָ"^מ. כשלומדים תורה עם שפלות האור מאיר מתוך הפה. הרי התורה היא אור^{מא}. כתוב^{מב} שהאור של הדעת גנוז בתוך הפה וצריך לפתוח את הפה ולגלות אותו. בכל מצב, אפילו כשאדם חושש שאולי אני לא ראוי לפתוח את הפה ולומר דברי תורה, אולי אני טמא, אומרים לו: 'לא!'; צריך לדעת לפתוח את הפה ולהאיר דברי תורה^{מג}, וגם דברי רחמנות על הזולת, כמו שאמרנו קודם. יש ביטוי דומה, פתיחת שפתים – כמו שאומרים בתחלת כל תפלה, "אֲדֹנֵי שַׁפְתֵי תִפְתַּח"^{מד} – אפשר לחשוב שהמשמעות זהה, אבל בלשון הקדש לכל ביטוי ואפילו מלה נרדפת יש משמעות בפני עצמה.

הזכרנו פתיחת עינים, פתיחת אזניים ופתיחת הפה. מה עוד יש? פתיחת הלב. גם כאן, כאשר משהו זקוק לעזרה – צריך לפתוח את הלב. פתיחת הלב הולכת בתורה עם פתיחה נוספת. אם אני פותח את הלב, מה התוצאה המיידית? שאני פותח את היד שלי, "פִּתַּח אֶת יָדְךָ"^{מה}, מ"לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך מאחיך האביון"^{מו} ממשיכים (בפסוק הבא) ל"פתח תפתח את ידך לו"^{מד} ("פִּתַּח", צורת מקור, רומז לפתיחת הלב, שמביאה ל"תפתח את ידך", פתיחת היד^{מח}).

מ ברכות כב, א.

מא משלי ו, כג.

מב ראה זהר ח"ב כג, א. שער מאמרי רשב"י ג, ג, ודף מה; מב"ש ש"ג ח"ב פ"ג ד"ה "הנה".

מג ראה בהקשר הדברים בברכות שם (ביחס לבעל קרי בדברי תורה).

מד תהלים נא, יד.

מה וראה מנחת שי עה"פ שלמרות שכתוב "ידך" (נראה יד אחת) חסרה י והפשט הוא "ידך", שתי הידיים (ובפנימיות הכתיב הוא יד אחת בסוד "לאכללא שמאלא בימינא", כך שגם יד שמאל נותנת ביתר עז – היינו הארת עתיקא, שם "לית שמאלא", והשמאל'הגבורה היינו התגברות החסדים, ודוק).

מו דברים טו, ז.

מז דברים טו, יא.

מח הביטוי "פתח תפתח" חוזר שוב (פעם יחידה נוספת בתנ"ך) כעבור שלשה פסוקים – "פתח תפתח את ידך לאחריך לעניך ולאביון בארצך" (שם פסוק יא) – ויש לכוון

אורות דתהו, אורות העינים, אבל צריך להמשיך אותם בכלים דתיקון^{לו} (כדי לפתוח את העינים צריך לפחות את עצמת האורות דתהו, כדי שיכנסו לכלים דתיקון^{לז}).

עכשיו הסברנו שצריך לפתוח את האזניים. על פתיחת האזניים יש פסוק מפורש – "הוֹי אֱלֹהִים [כתיב אֲדֹנֵי הוֹי] פִּתַּח לִי אָזְנוֹ"^{לח}. רואים בפירוש שה' פותח את האזניים. בחסידות יש מושג של שמיעה פנימית, 'דערהער' באידיש. צריך לבקש מה' 'תפתח לי את האזניים', גם כדי לשמוע את פנימיות החסידות, והעיקר, כמו שאמרנו הרגע, כדי לשמוע את פנימיות הלב של הזולת שמדבר איתי,

להיות קשוב לו באמת, מתוך שאני מרחם עליו באמת^{לט}.

אם כן, יש פתיחת עינים ויש פתיחת אזניים.

לו שיחת כ"ח ניסן תנש"א.

לז כבקשת אדמו"ר הזקן מחבריו, תלמידי המגיד, אחרי הסתלקות המגיד להמעיט את האורות כדי לבנות את הכלים (ראה גם שיעורי ב' אייר תשס"ו; ח' אלול תשע"א; ח' אייר תשע"ז. ובכ"מ). בסופו של דבר, מפחות מגיעים ליותר (כשהאור נמשך בכלים ופועל את פעולתו). פחות יותר הם זוג של כפולת 13 (פחות, 38 פעמים 13) וכפולת 7 (יותר, 88 פעמים 7). פחות או יותר ר"ת פאי, השם הקדוש היוצא מר"ת "פִּתַּח אֶת יָדְךָ" (שעה"כ דרושי תפלת השחר א), ודווקא על ידי פתיחה זו "ומשביע לכל חי רצון" (תהלים קמה, טז), לפי הרצון של כל אחד ואחד, מבלי לשבור אותו (רק לתת לו את שברוֹשִׁבְרוֹ), וד"ל (פחות או יותר ע"ה – היינו פחות אדיותר, "מאן דאיהו זעיר איהו רב" – עולה 1118, "שמע ישראל הוֹי אֱלֹהִינוּ הוֹי אֶחָד"!).

לח ישעיה נ, ה. "פתח לי אָזְנוֹ" ר"ת פלא, והוא מופיע בהפטרות פרשת עקב ("עקב תשמעון", אחרי פרשת הראיה ואתחנן, כמבואר במ"א), בה פלא פסוקים, והוא פלא!

לט אמת ר"ת "אָזְנוֹ מְלִין תִּבְחָן" (איוב יב, יא; לד, ג). "אָזְנוֹ מְלִין תִּבְחָן" (ס"ת וו, כנודע) עולה ג"פ (ממוצע) ריו, אמת יאור (סוד "חכם בבינה", וד"ל).

צריך לבקש

מה' תפתח לי את האזניים, גם כדי לשמוע את פנימיות החסידות, והעיקר, כמו שאמרנו הרגע, כדי לשמוע את פנימיות הלב של הזולת שמדבר איתי, להיות קשוב לו באמת, מתוך שאני מרחם עליו באמת

בינה	חכמה
פתיחת אזנים	פתיחת עינים
דעת	
פתיחת פה (לשון)	
חסד וגבורה	
פתיחת ידים	
תפארת	
פתיחת לב	
נצח והוד	
פתיחת שפתים	
יסוד	
פתיחת רחם	
מלכות	
פתיחת פה	

שה' יתברך יברך
אותנו בשנה
טובה ומתוקה,
שנזכה להפתח.
ראשית העבודה
היא פתיחות –
להפתח לכל
הדברים הטובים

להפתח לכל האור והשפע

כל הפתיחות הללו קשורות לימים נוראים, כי זו פתיחת השנה. עכשיו אנחנו בפתח, עומדים בפתח (כלשון המחזור "בקש רחמים כעני בפתח"¹⁷, ס"ת משיח, כנודע). לכן מאד מתאים לכוון מעומק הלב – כמו שאומרים בעשרת ימי תשובה "שיר המעלות ממעמקים קראתיך הוי"¹⁸ (כנגד עשרה עומקים)¹⁹ – "אבינו מלכנו פתח שערי שמים לתפלתנו", שכדי לעורר באמת שה' יפתח לי גם אני צריך לפתוח את עצמי. שה' יתברך יברך אותנו בשנה טובה ומתוקה, שנזכה להפתח. ראשית העבודה היא פתיחות – להפתח לכל הדברים הטובים.

בשביל להפתח לקבלת כל האור וכל השפע הטוב שה' רוצה להעניק לנו השנה צריך לפתוח – צריך לפתוח את העינים לראות משיח; צריך לפתוח את האזנים להקשיב, גם לפנימיות התורה, מה שה' אומר לנו, ובמיוחד להקשיב לחבר שלנו; צריך לפתוח את הפה ואת השפתים,

יש עוד פתיחה חשובה בתורה, ששייכת דווקא לבנות. בעזרת ה' כל אחת כאן תהיה אמא, ולהריון ולידה בתורה קוראים פתיחת רחם²⁰.

מבנה הפתיחות

אם כן, יש פה שבע פתיחות: צריך לפתוח את העינים, לפתוח את האזנים, לפתוח את הפה ואת השפתים, לפתוח את הלב ויחד אתו לפתוח את הידים וכדי ללדת ה' פותח את הרחם²¹. אנחנו אוהבים לתת לכל דבר מבנה פנימי, ובעצם שבע הפתיחות הללו כוללות את כל

עשר הספירות. נגיד בקיצור: פתיחת העינים שייכת לחכמה (לה שייך חוש הראיה), פתיחת האזנים שייכת לבינה (לה שייך חוש השמיעה), פתיחת הפה לדעת (הגנוזה בפה, כנ"ל) וגם למלכות (הפה עצמו, "מלכות פה"²²), והשפתים הן כנגד נצח והוד²³, פתיחת הלב שייכת לתפארת (מרכז הגוף, שפנימיותה מדת הרחמים), פתיחת הידים לחסד וגבורה ("חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא")²⁴ ופתיחת הרחם ליסוד, כמובן:

בו אותו כוונה, פעמיים "פתח תפתח" כנגד שני חללי הלב ושתי הידים!

מט ע"פ בראשית כט, לא; ל, כב.

נ ורמז: עינים אזנים (עוד כאן רפה, היינו תיקון השבירה של העינים באזנים!) פה ידים לב שפתים רחם – ז תבות ו' הוי' אותיות – עולים 1547, 7 פעמים (ממוצע) 13 פע' 17, העולה "אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה" (תהלים פד, ה), הוי' (26) ועוד זך מילוי הוי' (1521, טל, הוי' אחד, ברבוע).

נא הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

נב זהר ח"ג רנ, ב.

נג ודוק כי כל אחד מהזוגות ידים ושפתים, לשון רבים, כולל שתי ספירות (חו"ג ונו"ה). בעוד הזוגות עינים ואזנים נתבאר כספירה אחת (חכמה ובינה), אך באמת חכמה כוללת את או"א עילאין ובינה את ישסו"ת, "הבן בחכמה [עינים] וחכם בבינה [אזנים]" (ספר יצירה פ"א מ"ד), כמבואר בפנים. והנה, "פותח את ירך [ידך]" היינו יודין (ראה הקדמת תקו"ז ח, ב), או"א עילאין, ו"שפת לא ידעתי אשמע" (תהלים פא, ו) אומר ששרש השפתים באזניים (ישסו"ת), היינו שהעינים והאזנים הן השרש במחין של

הידים והשפתים, וד"ל.

נד פיוט "אתיני לחנך".

נה תהלים קל, א.

נו ספר יצירה פ"א מ"ה; שעה"כ הקדמת דרושי ר"ה;

פע"ח שער הזמירות פ"ו.

ושוב, כל זה, כל ה־פ של הפתיחה, "פתח שערי שמים לתפלתנו", תלוי ב"אבינו מלכנו" שבא מיד אחריו, "אבינו מלכנו זכור כי עפר אנחנו". ביחד הם שייכים לתהא שנת פז. עם ההתבוננות הזו נכנס גם ליום כיפור ולזמן שמחתנו ונוכח לחתימה טובה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, שתהיה שנה שמחה, שנה של גאולה וכל הברכות הטובות הכתובות בתורה. שנה טובה ומתוקה לכולן!

לא להתבייש לפתוח את הפה ולומר דברי תורה, לעשות 'מבצעים' ולהפיץ תורה דרך הפה; צריך לפתוח את הלב לכולם, זה אולי הכי חשוב מהכל; מתוך פתיחת הלב באים לפתוח את היד, לא מספיק לרחם בלב, צריך תוצאה בפועל ממש¹³, כמו שה' "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון"; צריך לפתוח את הרחם ולהוליד לעולם ילדי־זהב.

נד ראה לקו"ש ח"ב שיחת וילך־ש"ת, וראה גם אבות פ"א מי"ד.

ניגון

577 | ד' אלול תשפ"ד

שיעור

מפגש עם צוותי מוסדות החינוך

שו"ת חינוך

קיצור מהלך השיעור

בסמוך לכינוסי תלמידי ותלמידות המוסדות הוקדש גם זמן ל**שו"ת של הצוותים החינוכיים** בשאלות המונחות לפתחם (**פרק א** עם מוסדות הבנים ו**פרק ב** עם מוסדות הבנות) – שו"ת שגם כלל התייחסות לכינוסים שקדמו לו. מטבע הדברים, יש כאן יותר שיחה קולחת – לעתים אפילו בנימה מבדחת – ופחות שיעור מובנה וקביעת מסמרות (וחשוב לציין שהדברים גם טרם הוגהו על ידי הרב). עם זאת, יש כאן אורה כללית משמעותית והרבה 'פנינים' שאפשר לדלות. בולטת במיוחד הדגשת **העבודה הפנימית בחינוך ובלימוד** – שהכל יהיה מתוך **שמחה, טוב טעם ודעת וחיזוק הבחירה החפשית** – כאשר דווקא היא תחזק בסופו של דבר גם את המסגרת החיצונית. מפגש מרתק שמתאים לקריאה נינוחה וזורמת של ימי חול המועד.

א. מפגש צוותי מוסדות בנים:

ובאמת צריך לעורר את הרצון. מעוררים את הרצון רק עם הפנימיות שלו, עם חפץ, שהוא התלבשות התענוג בתוך הרצון.³ בלי טוב טעם – "טוב טעם ודעת למדני"⁴ (כמו בספר החדש, "טעם מצוה") – אתה לא מעורר את הרצון. כדי לעורר את הרצון צריך געשמאק, תענוג. לכן המושג געשמאק הוא משהו יסודי ביותר

צריך שמישהו ינהל את השאלות. אם אין שאלות אפשר גם להסתכל אחד על השני – זה מספיק....

טוב טעם ורכישת ידיעות

שאלה: שאלה שמלווה אותנו הרבה היא – איך לעורר את הרצון? עומדים מול כתה, משתדלים לדעת ללמד, אבל השאלה איך לגרום להם שירצו ללמוד? כתוב שהרצון הוא החיצוניות של הכתרא,

א ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז עמ' שעט. ובכ"מ.

ב לקו"ת שה"ש כח, ד. ובכ"מ.

ג תהלים קיט, סו.

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ו' תשרי פ"ז – כפ"ח.

העיקר שהלימוד

היום יהיה שמח,
שהדברים יהיו
"שמחים כנתינתם
מסיני" – בסיני
לא היה שום רקע
קודם, היה משהו
חדש. לימוד כזה
נותן שמחה

בחסידות^ד. לדוגמה, אם
תדבר יותר על הזרז^ה
– תעורר את הרצון. אני
אומר כך רק בגלל שאותי
זה מעורר – אני לומד
מעצמי.

שאלה: הרבה פעמים
נתקלים בתלמיד שלומד
טוב, משתתף, מחדש – אבל
בלי חשק להרחיב את הידע
שלו, לרכוש מסכתות ולזכור

את הלימוד. זה לא נובע מכך שלא רואים חשיבות
בלימוד?

אתה כן זוכר? [לא.] גם אני לא...

השאלה אם לעודד השקעה כזו באופן מגמתי, או
ללמוד כל יום מה שיוצא?

העיקר שיהיה "חדשים לבקרים רבה
אמונתך", כל יום יעשה את שלו, ממשיכים
הלאה. כמובן שאפשר גם לעודד, לעשות
מבחנים, לתת פרסים למי שבקי בכך וכך דפי
גמרא – אבל זהו דבר שולי, לא עיקר החינוך.
צריך שהדברים יהיו שמחים, "בכל יום יהיו
בעיניך כחדשים"^ז, כאילו לא שמעתי מעולם
– משהו חדש, משהו שמשמח אותי. ממילא,
אם תתמיד בכך, גם תזכור. הרי התורה של רבי
עקיבא – שהוא משה רבינו של התורה שבעל
פה, עמוד התווך שלה^ח – נקראת "זמר בכל יום,
זמר בכל יום"^ט (זמר הוא ה־ז של שנת פז). ככה
צריך ללמוד תורה, ולבקש מה' להבין ולזכור.

ודאי שגדולי ישראל אמרו שצריך לחזור על
הלימוד, אבל החזרה היא לפי הכח של הדור
בכלל, שיש ירידת הדורות, ושל הפרט, כמה
שהוא מסוגל. צריך להמליץ באופן אישי. יש מי

שאומר שצריך כל דבר ללמוד ארבע פעמים,
או עשר פעמים^י. פעם הרגילות היתה מאה
פעמים^{יא}. הכל לפי היכולת.

אז חזרה היא רק המלצה?

ודאי שלא לוקחים מקל... את "חשך שבטו
שונא בנו"^{יב} אנחנו מפרשים על מי שחושך-
מונע מהבן את השבט שלו, החוש שלו. העיקר
שהלימוד היום יהיה שמח, שהדברים יהיו
"שמחים כנתינתם מסיני"^{יג} – בסיני לא היה
שום רקע קודם, היה משהו חדש. לימוד כזה
נותן שמחה.

פנימיות וחינוניות בחינוך

שאלה: נראה לי שחינוך הוא סוג של ריקוד בין
פנימיות לחינוניות. חייבים להתייחס גם לחינוניות,
כי התייחסות רק לפנימיות הרבה פעמים לא עושה
פרי, אבל מהצד השני נורא ואיום להיות רק חינוני.
מהו האיזון הנכון ביניהן?

איך אתה מבין חינוניות ופנימיות – מהי
חינוניות?

**לדאוג להתנהגויות חינוניות של הילד, למשל איך הוא
לבוש, להיות עסוק במסגרת, משמעת וכד'.**

בסדר, אלו כלים, דוגמאות לדברים שהם
באמת חינוניות. אפשר לאמץ את הכלל של
הבעל שם טוב^{יד} "סור מרע" על ידי "ועשה
טוב"^{טז}. כלומר, החינוניות היא יותר ה"סור
מרע", כללים וחוקים של התנהלות והתנהגות,
והפנימיות היא "עשה טוב" – אור דוחה חשך.
לכן צריך כמה שיותר להתחיל מה"עשה טוב",
וממילא, לא שתווה על ה"סור מרע", אבל
שהוא יבוא מתוך ה"עשה טוב". ברור שהעיקר

י ע"פ עירובין נד, ב; תשובות והנהגות סימן תקל"ט
(בשם החפץ חיים).

יא אגרות הראי"ה ח"א אגרת ו.

יב ע"פ חגיגה ט, ב (ראה תניא פט"ו).

יג משלי יג, כד.

יד שה"ש רבה א, נג; מדרש זוטא קהלת ז.

טו וראה גם בית אהרן (ברודי תרל"ה) לקוטים קמו, א;
קדושת יום טוב (סיגט ררס"ה) פרשת מצורע.

טז תהלים לד, טו; לז, כד.

ד ראה ד"ה "וספרתם לכם" (ל"ג בעומר) תשי"א ס"ד;
שיחת ט"ו תמוז תשי"ז ס"ה; י"א שבט תשי"ח ס"ט. ועוד.

ה דובר בכינוס הבנים – נדפס לעיל בגליון.

ו איכה ג, כג.

ז פסיקתא זוטא ו, ו (רש"י דברים כו, טז).

ח ע"פ סנהדרין פ, א. וראה מנחות כט, ב.

ט סנהדרין צט, ב.

הכתה? אני מרגיש שיש לי זרזירים, שמבינים מהר וזוכרים, כאלה שתופסים מעט ובערך, ופילים 'כבדים', שבסוף השיעור לא יודעים מה היה נושא השיעור. אני מנסה להעביר את הכל בצורה מאוד חווייתית, ועדיין, יש ילדים שאני לא תמיד מצליח לגעת בהם – זה נורא קשה, מתסכל.

'פיל' באנגלית היינו להרגיש, ובהברה פולנית פירושו גם מלא. מה ההבדל בין הזרזיר לפיל? הזרזיר הוא רזה. למה קוראים לו זרזיר מתנים? כי הוא כמו החגורה, שמרזה, מצמצמת, וזה נותן לו את המהירות שלו. הפיל הוא שמן, הוא 'פול'.

יש ילדים שהם באמת פילים ויש ילדים זרזירים. [מה עושים?

לא אותו זן...] זו שנת פז, צריך לחבר אותם. [איך? יש עצה?

כלאיים...] העצה היא ללמד הרבה את פסוקי דזמרה ופרק שירה, להקדיש את השנה הזו לפרק שירה – יש פה משימה.

[זה ישפיע גם על שיעור הגמרא?]

זה ישפיע על הכל. כל דף גמרא הוא שירה אחרת, של חיה אחרת.

[כשמלמדים פרק שירה צריך להכנס לפרטי החיות, שיעור טבע, או שלא לזה הכוונה?]

בדיוק כמו שכתוב בהולך בתום. אתה קורא? [לפעמים, צריך להתחזק בכך.] תתחזק!

שאלה: יש שאלה מרכזית שעולה שוב ושוב – מהם גבולות הגזרה שלנו מבחינת תלמידים? מצד אחד, אני מנסה לעודד את הגישה שאנחנו שליחים ורוצים להגיע לכמה שיותר תלמידים. מצד שני, המלמדים מציבים מולי הרבה פעמים מראה, שבסוף יש ילדים שמזיקים, מכניסים תכנית לא טובים ופוגעים באחרים. איך מתמודדים עם הפער הזה?

קודם כל, זה בדיוק כמו משפחה. במשפחה ברוכה, יש הרבה ילדים, כל ילד הוא אופי אחר. בכתה הפער יכול להיות יותר מוקצן, אבל גם במשפחה יכול להיות ילד אחד כך וילד שני טבע הפוך, אבל אבא ואמא אוהבים את כל הילדים

של התורה הוא ה"עשה טוב".

צריך גם להוות דוגמה אישית. המחנך צריך להיות דוגמה למה שהוא מחנך – שגם אצלך העיקר יהיה ה"עשה טוב". בנוסף, כמו במשפחה, על המחנך-הילד, להרגיש בלב שלו שאתה אוהב אותו – זהו היסוד של ה"עשה טוב" – שאתה כמו אבא שלו. אם אתה אוהב אותו – "שמע בני מוסר אביך"^י, "אביך" לשון אהבה – אז הוא גם ישמע, יקבל את המוסר שלך, אם הוא משוכנע שאתה אוהב אותו וכל מה שאתה אומר הוא לטובתו. אבל גם זה, גם המוסר,

הוא מסגרת. צריך להתחיל, כמו שאמרנו קודם, מכך שירגיש את הפנימיות, שהיא הגעשמאק. כל ה"סור מרע" הוא כדי שהרע לא יפריע לעונג. מה שאני רוצה הוא רק שיהיה לך טוב, שיהיה לך "טוב טעם", ואם אתה מתנהג לא כדבעי זה מפריע. אז זה כאילו בדרך אגב.

אז אני עסוק בפנימיות שלו או שלי?

צריך שיהיה לו טוב טעם, לא טוב טעם שלי – צריך להשכיל מה עושה לו טוב. גם בלימוד, איזה ווארט, כמו הדוגמה של

הזרזיר – להבין אם הוא עושה לו שמח או לא. צריך לחפש דברים שיש לך חוש שיעשו את התלמיד שמח, לפי המוחין שלו – לא לפי המוחין שלך.

אולי הוא יותר מתחבר לפיל...

מצוין. בתשפ"ז הפיל קודם כאן לזרזיר.

קשה לו לקום בבקר, לפיל.

"אשכים ואשנה"^{יח}, 'אשכים ואשתנה'.

אוכלוסית תלמידים מגוונת

שאלה: מה עושים כשיש פער מאד גדול בתוך

יז משלי א, ח.

יח נדרים ח, א. וראה בכינוס שם.

האם יש גבול עד איפה להכנס להכנס עם התלמידים?

אולי יש דברים שפחות מתאימים לגיל צעיר?

יסודות החסידות אמורים להיות גירסא דינקותא. כמו שראשית החינוך היא "תורה צוה לנו משה"^כ, כך חכמה-בינה-דעת וכל היסודות הם ממש גירסא דינקותא אצל חניך חסידי, שפת האם שלו. אם הוא עדיין לא יודע ומבין מה שהוא אומר – זה בסדר, הוא ילמד. כמו כל המילים – ילד לומד מילים, ואחר כך לאט לאט הוא קולט מה אומרת המלה הזו, מה המשמעות. **אני מלמד ילדים בכתה ד', גיל עשר, ולפעמים אנחנו נכנסים לשאלות יסוד באמונה שאני תוהה אם זה נכון. אולי לא כדאי לגרד איפה שאין פצע...**

כתוב "בן עשר למשנה"^{כא} – אפשר לפרש גם על הספר משנת חסידים, אחד המקורות שהחסידות סומכת עליהם. לא צריך לפחד מחסידות... זהו המשל של אדמו"ר האמצעי^{כב}, שמאש בורחים, אבל כאן מביאים את האש ונוגעים בפנים ורואים שהיא לא שורפת, רק עושה נעים, זו אש נעימה. אבל בכלל, כמו שאמרתי, המושגים הללו הם יסוד אצל הילד, יסוד בנפש של הילד.

וכשעוברים מלשון של חסידות לענינים קבליים יותר? גם דברים 'קבליים' צריך ללמוד איך לומר בשפה של ילד. למשל עתיק ואריך, אדמו"ר האמצעי רצה שכאשר שני חסידים נפגשים ברחוב השיחה שלהם תהיה על עתיק ואריך^{כג}, אז צריך להסביר אותם במילים עונג ורצון – משהו שכל אחד יכול לקלוט. לא צריך את הסטיגמה שהמושגים האלה הם מיסטיקה – זו לא מיסטיקה, זו ריאליה, דברים פשוטים. הכל פשוט, רק תאמר אותו במילים הנכונות. מנסים לתת את המילה הטובה בשביל כל ספירה – בטול, שמחה, יחוד, אהבה, יראה, רחמים וכו'. צריך לדעת מה הן אהבה, יראה ורחמים לפני

ומעניקים לכל אחד מה שהוא צריך לפי האופי שלו, על פי הבנתם. ככה צריך, זו השגחה פרטית, ה' יתברך נתן לנו במשפחה ברוך ה' הרבה ילדים, כל אחד עם הכיוון שלו, וצריך לנסות – וכמובן לבקש מה' – שיתן לי את התבונה להתייחס נכון לכל אחד לפי מה שהוא צריך.

אפשר גם למצוא מכנה משותף בין שנים, משהו שכן מחבר בין השניים השונים ולתת להם משימה או מבצע שמתאים לשניהם. בכלל, יש כלל גדול בחסידות שאחדות בין הקצוות היא רק על ידי פעולה משותפת. כתוב^{כד} שאורות

לא מתחברים, רק כלים מתחברים. כלים הם מבצע, פעילות, כמו מצוה מעשית. צריך למצוא 'מבצעים' או פעולות שיחברו את הקצוות. לכן כל כך חשוב המבצע.

אחד את הדברים, יש שאלה את מי נכון להכניס למשפחה. אחרי שהילד במשפחה – ודאי שאבא ואמא צריכים לאהוב אותו. במוסד יש גם שאלה – את מי אני רוצה להכניס למשפחה. מהם הגבולות?

דברנו על הנושא הרבה פעמים. הכלל הוא,

מתוך רחמנות, להכניס כמה שיותר. אבל אם חושבים ומרגישים שמישהו מסוים ממש יכול להזיק לכללות הכתה, צריך לחשוב איזו מסגרת מתאימה לו ולהמליץ. לא לזרוק אותו לרחוב, להמליץ לו על מסגרת שיותר מתאימה לו.

לימוד אמונה ופנימיות

שאלה: כשלומדים חסידות עם תלמידים, לפעמים מזכירים גם ענינים של קבלה, או יסודות באמונה –

יש כלל גדול

בחסידות

שאחדות בין

הקצוות היא רק

על ידי פעולה

משותפת. כתוב

שאורות לא

מתחברים, רק

כלים מתחברים.

כלים הם מבצע,

פעילות, כמו

מצוה מעשית

כ דברים לג, ד. וראה סוכה מב, א.

כא אבות פ"ה מכ"א.

כב לוח "היום יום" ט"ז מנחם אב.

כג ראה גם בית רבי ח"ב פ"א הערה ה.

יט ראה גם שיעור ו' טבת תשע"א. ובכ"מ.

רוצות להיות מחוברות לעולם ולא להיות במלחמה איתו. מבחינתנו, זו גישה שעלולה לגרום לטשטוש גבולות ולהכניס דברים שאנחנו לא רוצות שיהיו בתיכון, גם אם לא מדובר בדברים אסורים הלכתית באופן מובהק, אבל הצד השני של המטבע הוא שהיותו על דברים כאלה גורם לחלק מהבנות תחושה של מלחמה, שהן 'מוחקות' את עצמן.

לכתחילה הכל צריך לנבוע מבחירה חפשית. כלומר, שהבת צריכה לדעת שהדברים האלה לא עוזרים לה, לא עוזרים לחברה, ולכן שהיא בעצמה תבחר בטוב – "ראה נתתי לפניך" את זה ואת זה, את התורה הקדושה ואת כל הפיתויים של העולם הזה מסביב, "ובחרת בחיים"^{כד}. צריך לדבר על הכח של הבחירה, כאשר מכירים את שתי האפשרויות – יש פה זה ויש פה זה, והנה יש לך כח לבחור, לבחור בטוב וככה להשפיע גם על החברה שלך לבחור בטוב. **אלה לא תמיד דברים שברור לבת באופן מובהק שהם לא קדושה.**

זה תלוי בך, בחינוך. [גם לנו לא ברור...] לבת, אפילו יותר מבן, יש תודעה של קבלת עול. מהי קבלת עול? יש שני פירושים בחסידות, או שהפשט שמתוך קבלת עול אני מתגבר ועושה אתכפיא, כמאמר חז"ל^{כה} שלא צריך תמיד לומר "אי אפשי", שאני לא רוצה את האסור, אלא שאני רוצה ואבי שבשמים גזר עלי שאסור. זה נקרא קבלת עול – שאני מקבל את הגזרה. אבל יש קבלת עול יותר פנימית, שגם מבוארת בחסידות^{כו}, שהיא בכלל לא עול – שיש לי 'חוש' לעשות דברים שאני לא חייב להבין אותם, כמו "נעשה ונשמע"^{כז}. הקדמת "נעשה" ל"נשמע" היא לא אתכפיא, אלא פשוט הטבע

שיודעים איזה סוגיא בנגלה – שידעו שיש כזה דבר שנקרא אהבה ויראה וכו'.

התוועדות וניגונים

שאלה: איך מחזקים את הקשר בין המוסדות לרב, שכל תלמיד שנכנס יבין שהוא במוסד של הרב?

המשמעות היא שהתלמיד יבין שאתה הצינור, זה הכל. לפחות פעם בשנה הוא בא לקבל לעקאח ולשמוע על פילים וזורירים... [לא מספיק, רוצים עוד]. צריך להביא את התלמידים, אפילו הקטנים, לאירועים – כמו י"ט כסלו, שמחת בית השואבה, לנסות להביא כמה שיותר, שישתתפו, שיהיו חלק מהשמחה. אפילו כאן, כשיש פה מנין, כמו שהיה בראש השנה – מי עשה את המנין? הילדים, הם שרו וכו'. זה עושה את כל ההתלהבות.

הדבר הכי חשוב, שגם מחבר מאד, הוא הניגונים. צריך הרבה ניגוני חב"ד, וגם יכולים להיות ניגונים שלנו, ניגונים טובים, שמחים – אם הילד ישן תשיר לו "תתעורר תתעורר" [נגנו]. כמו שצריך ללמוד הרבה חסידות, צריך הרבה ניגונים – לא יודע אם יש בכל מוסד שיעור שבועי בנגינה, גם אצל הבנים וגם אצל הבנות. זהו ממש הדם של החינוך. גם שילמדו את הניגונים העמוקים של חב"ד וגם את הניגונים השמחים. היה כדאי שבכל מוסד תהיה גם תזמורת של המוסד, הרכב מוזיקלי. זה גם דבר שמאד מחזק. אם יש ילד עם חוש מוזיקלי צריך לעודד אותו לפתח את החוש. עד כאן. שיהיה הכל שמח. העיקר להתחבר בינינו לבין עצמנו, בראיה.

ב. הפגש צוותי מוסדות בנות:

אתכפיא בכיף

שאלה: מצד אחד, הרבי מאד כיוון לעשות "דירה בתחתונים", שעבודת ה' תגיע עד למטה. מצד שני יש אצל חלק מהבנות הרבה דיבור של המתקה – הן

כד דברים ל, טו; יט.

כה ספרא קדושים פ"ט (הובא ברש"י ויקרא כ, כו).
כו ראה ד"ה "למען דעת" תר"צ פ"ה (סה"מ קונטרסים ח"א פד, א); ד"ה "היו" לי בעוזרי" תרפ"ז ותרצ"א פ"ג (סה"מ תרפ"ז עמ' רג; סה"מ תרצ"א קפ, א) שגם משפטים (המובנים בשכל) יש לקיים כמו חוקים (שלמעלה מטעם ודעת), ודוק.

כז שמות כד, ז.

חסידים — ולא מה ששומעים ברדיו, בתקשורת — בטוח שהיא תגדל להיות בת חסידית.

הוצאת אנרגיות והתוועדויות

שאלה: נתקלים הרבה, בעיקר בטיולים ובמפגשים עם זרים, בהתנהגויות תוקפניות בצידוק של 'קנאות קדושה'. מה היחס הנכון לכך?

אלו סתם אנרגיות שצריך להוציא בפעילות חיובית — דבר בריא. האם יש חדר ספורט בבית הספר? צריך להוציא שם את כל האנרגיות... [ויש אמירה שלנו על הטענות האידיאולוגיות?] האמירה שלנו היא "אורות דתהו אבל בכלים דתיקון".^ל

כל עשרת ימי תשובה הם בשביל "בת השובבה"^{לא}. אנחנו, עם ישראל, הבת השובבה. כל גדולי ישראל — גם הבנים וגם הבנות — היו ילדים שובבים. העיקר בעשרת ימי תשובה הוא בין אדם לחברו.^{לב} שהאנרגיות לא יבואו לידי ביטוי בפגיעה בזולת — זה מצריך חינוך, רק לא לפגוע במישהו אחר. הסברנו לאחרונה^{לג} שכל עשרת ימי תשובה הם "דרך ארץ קדמה לתורה"^{לד} — את התורה מקבלים ביום כיפור, תורה של בעלי תשובה, וכדי לקבל אותה צריך לעשות תשובה על עניינים של דרך ארץ, פשוט. כמובן, על כל הנושאים האלה צריך הרבה להתוועד עם הבנות, חוץ מהלימודים. גם בנים וגם בנות — כולם זקוקים להתוועדות של המחנכים, כל כחה עם המחנך שלה, או עם המשפיע של המוסד החינוכי. האופי של ההתוועדות הוא שכל הזמן חוזרים על אותם דברים, רק שאם אפשר טוב לחדש, לתת עוד זווית, שיהיה מענין, שלא יהיה משעמם לשמוע אותו דבר מליון פעמים. המשפיע הטוב יכול לחזור על אותם דברים מליון

היהודי, שיש לי כף לעשות אפילו דברים שאני לא מבין אותם.

את הסוג הזה של קבלת עול צריך להסביר ולהחדיר בבנות, כי לבת, יותר מבן, יש חוש בקבלת עול. לא צריך להבין הכל. אדרבא, יודעים שהעולם הוא פלא — גם העולם הגשמי — ואני לא יכול להבין כל מה שקורה. צריך להאמין, ומתוך אמונה אני עושה דברים שאני לא מבין אותם. אחר כך אני כן אזכה לקבל טפת הבנה, ולכן קוראים "נעשה ונשמע". קודם כל, חוש שזה כיף לעשות דבר שאני לא מבין אותו. התודעה הזו, שגם נקראת קבלת עול, יכולה לפתור הרבה בעיות. שוב, לא חייבים להבין — אדרבא, הכי טוב לא להבין.

כתוב^{כח} שהתפלה כל יום היא מלחמה, כל דבר הוא מלחמה. אבל אפילו מלחמה יכולה להיות — כמו שהרבי אומר — גם בדרכי נעם, מתוך טוב טעם. העיקר הוא לתת הרבה חיוב — האור דוחה את החשך. זהו עיקר העיקרים. אם יש הרבה חיובי, הוא גם מטפח ומפתח את החוש הזה שלא חייבים להבין שום דבר. זהו עיקר העיקרים — שיהיה כיף להיות ביעלת חן, עם כל החסידישקייט.

עוד בענין הזה – האם נכון לשדר לבנות שכמה שפחות ללכת עם האופנה זה יותר חסידי?
ודאי. לא הבנתי מה הבעיה.

אם הדבר אופנתי, אבל כן מסתדר עם ההלכה...
יש הרבה הכשרים לדברים שהם מותרות ממש או סתם תאוות. החינוך הוא לשלול דברים כאלה — אבל גם בכיף, בדרכי נעם. לשלול — לא צריך, הדבר מיותר, הוא נותן ניקה לחיצונים. הביטוי לדבר מיותר הוא "סרח העודף"^{כט}, כמו שאם הבגד ארוך מדי נכשלים ונופלים.

הכל מתחיל מנגינה, כמו שדברנו מליון פעמים. אם יש לבת 'חוש' שהנגינה הטובה, שהיא עושה טוב לנשמה, היא שומעת ניגונים

ל שיחת כ"ח ניסן תשנ"א. ובכ"מ.

לא עפ"י סליחות לצום גדליה.

לב ראה גם שמח"ת בית השואבה תשפ"ו ח"ב (נדפס לקמן בגליון) ובנסמן בהערה הבאה.

לג התוועדות ראש השנה (נדפסה בגליון האזינו) תשפ"ז.

לד ויקרא רבה ט, ג; תנב"א רבה פ"א.

כח ראה זהר ח"א רמ, ב; ח"ג רמג, א; לקו"ת ריש כי תצא. כט ע"פ שמות כו, יב. וראה שיעור ד' אייר תשע"ט (ובכ"מ).

אני חייב לחזור

בתשובה,
להתבונן, לעשות
חשבון נפש אם
פגעתי במישהו.
אם אפשר לבקש
מחילה – זה
לא אסור... אבל
העיקר שהפגיעה
לא תחזור עוד
פעם

להיות לא בסדר. מאידך, אם
מזניחים את החלשות – הן נופלות
מהר. מה היחס?

צריך צוות כפול... [למנות
חלק מהצוות על העניינים האלו
וחלק מהצוות על אלו?]. כן.

שאלה: ביחס למה שהרב דבר
בכינוס לתלמידות על "זכור כי עפר
אנחנו" וסמכות – איך מורה מחזיקה
את נשיאת ההפכים של שפלות
וסמכות? פעם אמרו אצלנו ששפלות
קודמת לסמכות, אבל בפועל ראינו
שאם לא באים עם סמכות כפשוטו

נוצרות המון בעיות של חוסר דרך ארץ.

הסברנו עכשיו שהכרה בצורך בסמכות
באה מתוך השפלות. גם בבית, אמרנו שהאמא
מאשרת שהאבא הוא הסמכות – רק היא יכולה
לעשות זאת, והדבר מתוך השפלות שלה. זה היה
הווארט. חז"ל אומרים¹ שבכיבוד אב ואם –
כיבוד אב קודם, כי האמא מכבדת את האבא.
הכל בזכותה, זו השפלות שלה.

שאלה: מה עושים אם בנות מגיעות עם שדר מסוים
מהבית אבל אצלנו מחנכים אחרת? איך מסתדרים
עם כיבוד הורים?

צריך לקיים הרבה מפגשים עם ההורים. ודאי
שאצל כל תלמידה או תלמיד שמתקבלים למוסד
צריך הכרות ודבור עם ההורים – להסביר מה
האופי של המוסד.

יש הרבה הורים שזהו הרצון הפנימי שלהם, אבל
בפועל הם עדיין לא נוהגים ככה.

הכל בדרכי נעם. צריך להסביר להורים
שחשוב שהם יתנו את הגיבוי לאופי של
המוסד. [נכון לדרוש מהאמהות להגיע בלבוש
יותר מכבד? יש בעלי תשובה על כל הסקאלה,
מתלבטים מאד – מחד, לתת לכולם תחושה
שייכים, ומצד שני לשמור]. הכל אפשר להשפיע
בדרכי נעם. אפשר להעיר ולהשפיע לטובה.

פעמים בלי שהם ישעממו – זהו
התפקיד שלו.

זו גם הדרך לגעת בבנות
שנמשכות אחרי האופנה. זהו
נושא להתוודות. צריך לדבר
דוגרי, פתוח – למה זה מעניין
אותי? מה יש בזה? לפתוח את
הנושא, לדבר על לב הבנות.

שאלה: אני מחנכת של כיתה ט'. יש
הרבה בנות שנכנסו עם הרבה רצון
וחיות, אבל בפועל קשה להן לשבת
ללמוד.

לכן צריך גם חדר ספורט וגם
טיולים – לא חייבים כל הזמן לשבת...

שאלה: הרב אמר שעיקר התיקון הוא דרך ארץ.
שמעתי פעם שבחב"ד לא מבקשים סליחה, מה
הטעם?

סומכים על כך שכל אחד מוחל לחבר
מעצמו. אבל אני חייב לחזור בתשובה, להתבונן,
לעשות חשבון נפש אם פגעתי במישהו. אם
אפשר לבקש מחילה – זה לא אסור²... אבל
העיקר שהפגיעה לא תחזור עוד פעם, באמת
להתחרט שפגעתי ומכאן ולהבא להיות מענטש,
להיות בן אדם. לכך קוראים דרך ארץ. זהו ודאי
נושא הכי פשוט שאפשר גם להחדיר לבנות,
אפילו מגיל הרך – שלא פוגעים. שיבינו מה
בכלל נקרא פגיעה, שתהיה רגישות לפגיעה,
וממילא קבלה לא לפגוע.

תפקידי המורה, סמכות ועבודה עם הורים

שאלה: מה היחס בין ההגבהה של הבנות החסידיות
וההתנהגות הרצויה, לתשומת הלב לכל אחת ואחת,
גם לחלשות, כמו שמשה רבינו דואג לשה הנדח.
אחד קצת מצרני לשני – חיזוק החלשות לוקח המון
אנרגיות, ואז לפעמים הצד החזק מרגיש ש'שוה'

לה – וראה באריכות לקו"ש ח"ז שיחה שניה לפרשת ויקרא
(בעיקר פ"ט ואילך).

1. קידושין לא, א; כריתות כח, א. שו"ע יו"ד רמ, יד.

מתוך ראש שאומר שאם אי אפשר מלמעלה חייבים להתכופף, אבל זהו בדיוק ההפך מהשקפת חב"ד, שלא צריך להכנע, להרגיש שאני חייב להתכופף, אלא "לכתחילה אריבער", לכתחילה ללכת מלמעלה^{לט}. "לכתחילה אריבער" הוא "תחל שנה וברכותיה". זו בעצם הנהגה של אורות דתהו. יש פה הרבה נשים שיש להן הרבה אורות דתהו, רק רק צריך שהם יהיו בכלים דתיקון, ובעצם כל אחת אצלנו חייבת להיות כזו... אז אפשר לדלג מלמעלה ו"תחל שנה וברכותיה".

שאלה: על מה כדאי לתת דגש בשליחות של הבנות? מבצע נש"ק, שפרה ופועה, להיות מדריכות?

הרבי אומר שצריך זמן מטעם המוסד שמוקדש לשליחות. [מתוך כל התחומים, מה הכי חשוב בגילאים האלה, נגיד וזו והלאה, התיכון. איזה מבצעים?] אני סומך על שיקול הדעת שלך, את יודעת מה יכול להיות, מה מתאים.

שאלה: איך אנחנו יודעים שאנחנו בכיוון הנכון? פעם הרב אמר שהסימן הוא בית ספר שמח – ב"ה יש שמחה. אבל איך יודעים שאנחנו על הנקודה?

האילן נבחן בפירות שלו. אם רואים שיש פירות טובים, מתוקים, זה הסימן שאנחנו בכיוון הנכון – כן ירבו פירות. שכולנו נזכה להרבה נחת מכל התלמידים והתלמידות. זה הסימן המובהק. וגם הכמות, יש הווארט ש"כמות עושה איכות". זו גם ברכה – ברכה בכלל היא לברך בהתרבות, והברכה העיקרית – שיהיו הרבה הרבה תלמידים ותלמידות, מתוקים מדבש, יקרים מזהב ומפז, כל ילד יהיה א גאלדענע קינד, ילד זהב. צריך לחנך אותו, שיהיה חינוך זהב. [צריכים גם ברכה שיהיה הרבה צוות]. אם יש הרבה זהב יש הרבה צוות. עיקר הברכה הוא הרבה זהב, בגשמיות וברוחניות. שתהיה לכולם שנה טובה ומתוקה, שנה פוריה ורק נחת וטוב מכולם.

להשקיע בזהב – לכתחילה אריבער

שאלה: בשם המדריכות של התיכון – יש לנו ארבע בוגרות, שלש מהשנה הקודמת ועוד אחת מהשנה שלפני – הן מבקשות לדעת על מה ללכת השנה.

צריך ללכת על הנושא של פז, שדברנו עליו כעת עם הילדים, ובעזרת ה' יהיו עוד שיעורים עליו. שתהיה שנה של זהב. אמרנו – יותר לגברים, אבל גם לנשים – שהשנה היא שנה מיוחדת בה צריך להשקיע בזהב. גם האשה וגם המוסד צריכים להשקיע בזהב. נתן דוגמה, כל המודרנה בכלכלה היא שטרות של כסף שהערך שלהם יורד ויורד – עד שהם כבר לא שווים שום דבר. כל מי שיש לו דעת יודע שהדבר היחיד שיציב, וערכו גם עולה, הוא הזהב. כך גם התורה ביחס לאופנות החולפות. את כל הדברים שעכשיו מתמוטטים צריך לעזוב – ורק להשקיע בזהב, "כמעלת הזהב על הכסף"^{לז}.

אפילו שכבר נגמרה השנה הקודמת, אנחנו עדיין באוירה – צריך להתבונן – "תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה"^{לח}. כל הסממנים הלא טובים הם היניקה מהשנה שעברה, שעליה אומרים "תכלה שנה וקללותיה". צריך "תחל שנה וברכותיה" – להאמין ביכולת לחדש, להתחיל משהו אחר. מה פירוש "קללותיה"? הקולות שלה. כל הדברים האופנתיים – שלא אסורים לפי ההלכה – הם קולות (לשון קולא). מאחלים שכל הקולות של השנה הקודמת יגמרו, וכעת צריכות להיות ברכות.

ברכות הן על דרך לכתחילה, "לכתחילה אריבער". כל המגמה לקבל את המודרנה היא

שיהיו הרבה

הרבה תלמידים ותלמידות, מתוקים מדבש, יקרים מזהב ומפז

לז תניא פ"ג.

לח ע"פ מגילה לא, ב.

לט ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א עמ' תריז. ועוד.

שיעור

סדר העליה בחגי תשרי

"ויהי בישרון מלך"

קיצור מהלך השיעור

בפרשת "וזאת הברכה" נקרא את הפסוק היפהפה **"ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל"**. פסוק זה כולל בעצם את **כל חגי תשרי** – ראש השנה ויום כיפור, סוכות ושמחת תורה – ויש בו עליה **מעבודה של תשובה לאחדות פשוטה**. **פרק א** מסביר את **מבנה הפסוק וסודות העליה**, **פרק ב** מתמקד ב**תשובה של סוכות** – תשובה על מחלוקת לשם שמים¹ ותיקון המחשבה על כל יהודי – ו**פרק ג** הוא התבוננות בסוד השם **ישרון** שחוזר בשתי הפרשות האחרונות בתורה. חלק עסיסי נוסף מתוך התוועדות שמחת בית השואבה המלאה והגדושה לה זכינו אשתקד (אחרי שפורסמו במהלך השנה שני חלקים ועדיין דברים נפלאים – שחלקם מתחברים לשיעור שלפנינו – ממתינים לראות אור).

א. חגי תשרי – מתשובה לאחדות

בסוכות קוראים בתורה פרשת "וזאת הברכה", וזהו החת"ת של חג הסוכות. בתחלת הפרשה יש פסוק מובהק שרומז לחגי תשרי – **"ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל"**^א.

"ויהי בישרון מלך" – ר"ה ויו"כ

"ויהי בישרון מלך" קורה בראש השנה ויום

כיפור. בראש השנה מתחילים לבנות את המלכות, ממליכים את הקב"ה להיות עלינו מלך, בעשרת ימי תשובה בונים את כל עשר הספירות של המלכות, וביום כיפור יש כבר עליית המלכות עד לכתר^ב – הכל בסימן של **"ויהי בישרון מלך"**.

"בהתאסף ראשי עם" – סוכות

אחר כך מגיעים לחג האסיף, שם נרדף בתורה לחג הסוכות^ג. על פי פשט, חג האסיף הוא אסיפת התבואה הביתה, **"באספכם את תבואת הארץ"**

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. שמחת בית השואבה (ח"ב). מוצאי ט"ז תשרי תשפ"ו – כפ"ח.

א דברים לג, ה.

ב ראה סידור עם דא"ח שער יוה"כ.

ג שמות כג, טז; לד, כב.

"חג האסיף",

אסיפת התבואה,
היינו בעצם
אסיפת כל
הנשמות של
עם ישראל. כמו
שחז"ל אומרים,
על סוכות "ראויים
כל ישראל לישוב
בסוכה אחת" –
"וימינו תחבקני",
בסוכות ימין ה'
מחבקת את
כולנו יחד

תחנו את חג הוי"ט^י. אבל
היות ש"קדש ישראל
להוי' ראשית תבואתה"^ה
– כתוב באריכות
בדרושי החסידות!
שאנחנו התבואה, וראשית
התבואה, של הקב"ה –
אזי "חג האסיף", אסיפת
התבואה, היינו בעצם
אסיפת כל הנשמות של
עם ישראל. כמו שחז"ל
אומרים, על סוכות
"ראויים כל ישראל לישוב
בסוכה אחת"^י – "וימינו
תחבקני"^ה, בסוכות ימין
ה' מחבקת את כולנו
יחד^ט. פעם בשבע שנים יש בחג הסוכות את
מצות "הקהל" – האסיפה המובהקת שקשורה
לחג האסיף, "הקהל את העם האנשים הנשים
והטף וגרך אשר בשעריך".
מה הדגש שיש בביטוי "בהתאסף ראשי
עם"? חג הסוכות מתחיל "בסוכת תשבו שבעת
ימים"^א, וכתוב בזהר הקדוש^ב ש"שבעת ימים"
אלו האושפזין – אברהם, יצחק, יעקב, משה,
אהרן, יוסף, דוד. אלו הם ה"ראשי עם".

הדגשת היחוד של "ראשי עם". זהו הפשט
של "עצרת תהיה לכם"^ג – עצרת-כינוס של
כולם יחד^ד. "בתר רישא גופא אזיל"^ט, לכן אם
ראשי העם ביחד ממילא יש גם את הגוף, כל
עם ישראל. אבל רק "יחד שבטי ישראל" ותו
לא – אלו הריקודים של שמיני עצרת ושמחת
תורה, שאין כבר ראשים, אלא רק רגלים (זו
תכלית ה"שלש רגלים", בהגעה ל"שמיני רגל
בפני עצמו"^{טו}). כמו שכתוב בחסידות, דווקא
כאשר יש רק רגלים כולם שוים לגמרי^י. אז
מתקיים "ונקה" לשבים"^ה, שאנחנו דורשים
גם "ונקה" לשוים"^ט.

כל השלבים של תשרי הם שלבי תשובה. מה
יש בשמיני עצרת? אין כבר תשובה, רק "ונקה"
לשוים – התשובה של שמע"צ היא להפוך
את ה"שבים" ל"שוים", ואז מתקיים "יחד שבטי
ישראל". גם סוכות וגם שמיני עצרת נקראים
"זמן שמחתנו" – אלו שתי דרגות של שמחה.
"זמן שמחתנו" של סוכות הוא עדיין לפי טעם
ודעת, תשובה מתוך שמחה, אבל השמחה
של שמיני עצרת היא לגמרי למעלה מטעם
ודעת, למעלה מתשובה, רק שמחה של "יחד
שבטי ישראל", שמחה שכולנו שוים, "שמחה
בטהרתה"^כ.

הברכה המשולשת

את שלשת חלקי הפסוק אפשר לכוון גם
כנגד שלש הברכות של ברכת כהנים (המכוונים
גם כנגד שלשת האבות^א), ובתמצית:
"ויהי בישרון מלך" כנגד "יברכך הוי'

"יחד שבטי ישראל" – שמחת תורה

על פי פשט בשמיני עצרת, בשמחת תורה,
אין אושפזין. לכן שמיני עצרת, שמחת תורה,
היינו "יחד שבטי ישראל" – כולנו יחד, בלי

יג במדבר כט, לה.

יד ראה אונקלוס שם.

טו עירובין מא, א.

טז סוכה מז, א. ובכ"מ.

יז ראה לקו"ש ח"כ שיחת מוצ"ש בראשית תשל"ח.

יח שבועות לט, א.

יט אור לג' אלול ע"ג פ"ב; ט"ז אלול ע"ג פ"א. ובכ"מ.

כ שיחת י"ד אלול תשמ"ח.

כא עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"א פכ"ב (ע"פ ספר
הבהיר); מגלה עמוקות אחרי מות ד"ה "או יאמר בזאת".

ד ויקרא כג, לט.

ה ירמיה ב, ג.

ו ראה לקו"ת פינחס ד"ה "קדש ישראל" והמשכיו (נסמן
שם).

ז סוכה כז, ב.

ח שה"ש ב, ו.

ט זהר ח"ג ריד, ב; שעה"כ דרושי ר"ה פ"א.

י דברים לא, יב.

יא ויקרא כג, מב.

יב זהר ח"ג קג, ב.

היא גם גרועה ביותר, כי סימן שאין להם בטול באמת לרצון ה'. בשביל חג האסיף צריך בטול באמת ("אין אמת אלא תורה"^{כד}, תורת ראשי העם).

המושג אסיף מופיע גם בביטויים נוספים – מצורע יכול להאסף אל המחנה^{כה} וגם כאשר משהו נפטר (במיוחד צדיק) אומרים שהוא "נאסף אל עמיו"^{כז}. אם זוכים "ראשי עם" נרפאים מצרעת המחלוקת^{כח} ונאספים אל המחנה (ואם חלילה לא זה יכול להוות סבה להאספות-הסתלקות ראשי העם, ר"ל).

תשובות ר"ה, יו"כ וסוכות

ככה גם אפשר להסביר מה ההבדל בין תשובת ראש השנה ותשובת יום כיפור לתשובת סוכות:

התשובה של ראש השנה היא להמליך את ה' – לקבל עול מלכות שמים. התשובה של יום כיפור, "עיצומו של יום מכפר"^{כט}, היא רק "בין אדם למקום", אבל בשביל "בין אדם לחברו" צריך לבקש מחילה^ל. כלומר, בראש השנה הכל כלפי שמיא, להמליך

את ה', אז בעצם הכל "בין אדם למקום". עיקר החידוש של יום כיפור – וממילא של התשובה ביום כיפור לגבי התשובה של ראש השנה – שהוא כבר עושה חילוק בין

וישמר^ל – המלך הזקוק לברכה (אברהם) ושמירה (שרה).

"בהתאסף ראשי עם" כנגד "יאר הוי' פניו אליך ויחנך" – ראשי העם הם האור והחן של עם ישראל (כנגד יצחק, שרש החן^{כב}, וסוד הפנים השוחקות, אור פניו של ה').

"יחד שבטי ישראל" כנגד "ישא הוי' פניו אליך וישם לך שלום" – נשיאת העון ("ישא") על ידי התשובה (עד ל"ונקה" לשבים-לשויים", כנ"ל) מביאה לשלום האמתי, התכלית של "סכת שלום", כפי ששמיני עצרת הוא תכלית "זמן שמחתנו", כנ"ל.

והנה, חיבור הפסוק שלנו (2742) עם ברכת כהנים (2718) עולה 5460, ג"פ 1820 (סוד פעמים הוי', מספר הופעות שם הוי' בתורה)!

אם זוכים

"ראשי עם"

נרפאים מצרעת

המחלוקת

ונאספים אל

המחנה (ואם

חלילה לא זה

יכול להוות סבה

להאספות-

הסתלקות ראשי

העם, ר"ל)

ב. תשובת סוכות

תיקון המחלוקת

עכשיו אנחנו עדיין בחג הסוכות, "בהתאסף ראשי עם". איך רש"י על החומש מפרש? יש שני פירושים. הפירוש השני של רש"י, שיותר חשוב לענייננו, הוא

– מתי מתקיים "ויהי בישרון מלך", מתי ה' מלך? רק אם "ראשי עם" מתאספים יחד, בלי מחלוקת. אם יש מחלוקת בין ה"ראשי עם" אין השראת השכינה, אין "ויהי בישרון מלך" וודאי שאין "יחד שבטי ישראל". הכל תלוי בכך ש"ראשי עם" יתאספו ויתאחדו בלי מחלוקת. כתוב^{כג} שהדבר הכי חמור הוא מחלוקת לשם שמים. מחלוקת לשם שמים היא מחלוקת בין רבנים. כל אחד חושב שהמחלוקת היא לשם שמים... ואפילו אם היא באמת לשם שמים –

כד ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח; הקדמת איכה רבה פסקה ב; פסיקתא דרב כהנא פסקא טו אות ה.

כה ראה במדבר יב, יד"טו.
כו בראשית כה, ח (אברהם); לה, כט (יצחק); מט, לג (יעקב); במדבר כ, כד (אהרן); דברים לב, ג (משה).

כז על הקשר בין צרעת למחלוקת ראה במדבר יב, אי, ולקמן יתבאר שהמחלוקת הולכת עם לשון הרע, הסבה העיקרית לצרעת (ערכין טו, ב; ויקרא רבה טז, ו).

כח שבועות יג, א; יומא פה, ב.

כט יומא פ"ח מ"ט (פה, ב).

כב ראה גם **שבעים פני חן** סוף פ"ג.

כג אגרות קודש אדה"ז אגרת לב. ובכ"מ.

לולב והדס וערבה ואתרוג – שהם ארבע דעות שונות ומשונות^{לג}, ובעצם יש ביניהן מחלוקת – אבל צריך לאגוד את כולם ביחד, ליטול אותם יחד, שלא תהיה מחלוקת. זו התשובה של חג הסוכות. אם עשינו את זה בהצלחה, מגיעים ל"ונקה" לשוים^{לד}, "יחד שבטי ישראל". אם עוברים את כל שלש התשובות האלה אז זוכים להגיע לשמע"צ ושמח"ת – "יחד שבטי ישראל".

תיקון המחשבה בסוכות

מחלוקת ולשון הרע הולכות ביחד. התשובה עכשיו שייכת גם לענין הזה. כמו שעוד נסביר^{לה}, אחד הפירושים של "שלוש רגלים תחג לי בשנה"^{לה} – חג המצות, חג השבועות וחג הסוכות – הוא שחג המצות הוא תיקון במעשה (גם המעשה של יציאת מצרים בפועל ממש, וגם המעשה של ביעור חמץ ואכילת מצה), חג השבועות הוא תיקון בדבור (בו קבלנו את עשרת הדברות, את לימוד התורה עליו נאמר "כי חיים הם למוציאיהם בפה"^{לו}) וחג הסוכות הוא תיקון במחשבה^{לז}.

עיקר תיקון המחשבה הוא לחשוב טוב על כל יהודי. אפשר לחשוב לא טוב ולהחניף, לדבר כאילו טוב, לעשות דברים טובים. מהו עיקר התניא, לפי המסורת החסידית? "ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם"^{לז}. יש מסורת שזהו המשפט העיקרי בתניא שצריך לדעת בעל פה^{לט}. זהו משפט של תיקון המחשבה – "ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם כתיב ולא תעלה על לב לעולם ואם תעלה יהדפנה מלבו

"בין אדם למקום" ל"בין אדם לחברו". מילא, בין אדם למקום יהיה בסדר – תצום, בזמן המקדש יתקיים "ושלח את השעיר לעזאזל"^{לז}, הכל יהיה בסדר. אבל על עבירות של בין אדם לחברו יום כיפור לא מכפר עד שיבקש מחילה מהחבר. כלומר, עיקר החידוש של יום כיפור הוא הכרת החטאים של בין אדם לחברו, להכיר אותם ברצינות, ואז להיות 'אסיר בקשת מחילה', שאני מחויב לבקש מחילה מהחבר שלי ובלי בקשת המחילה התשובה שלי לא מתקבלת.

אפשר לעבור את השלב הזה בשלום – כבר

דבר גדול מאד – ועדיין תהיה מחלוקת לשם שמים בין הרבנים. יש רבנים טובים מאד, שגם כאשר יש להם מחלוקת – אבל אם פגעו ממש במישהו הם יתעוררו לבקש מחילה. הזהירות מפגיעה אישית לא נוגעת בכלל למחלוקת לשם שמים, היא משהו אחר. עוד פעם, אפשר לעשות את התשובה המיוחדת של יום כיפור, לבקש סליחה ומחילה מהחבר, ועדיין להגיע לחג סוכות

עם מלא מחלוקת. "כשם שאין פרצופיהן שוים – כך אין דעותיהן שוות"^{לא}, אז ממילא מטבע עם ישראל, בפרט ראשי עם, שכל אחד חולק על חברו, כל אחד הוא בעל דעה עצמאית, כל אחד הוא "ראש עם"^{לב}. מה עושים? לוקחים

יש רבנים טובים

מאד, שגם כאשר יש להם מחלוקת – אבל אם פגעו ממש במישהו הם יתעוררו לבקש מחילה. הזהירות מפגיעה אישית לא נוגעת בכלל למחלוקת לשם שמים

מרגיש חף מפשע ואף מקיים מצוה...

לג ע"פ ויקרא רבה ל, יב.

לד חלק נוסף של ההתוועדות שטרם נדפס.

לה שמות כג, יד.

לו עירובין נד, א.

לז סוכות גם לשון סכיה – הסתכלות והתבוננות.

לח זכריה ח, יז.

לט ראה שיעורי כ"ד שבט תשפ"ב; מוצאי כ"ב כסלו תשפ"ה.

ובכ"מ.

ל ע"פ ויקרא טז, י; כא"כב.

לא ע"פ במדבר רבה כא, ב.

לב כל יהודי הוא "חלק אלוה ממעל ממש" (תניא פ"ב) ו"כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" (סנהדרין פ"א מ"א), ממילא הוא 'ראש עם' החולק בטענה 'צודקת' שבהיותו 'חלק מן העצם' הריהו 'כל העצם' (ע"פ הוספות לכש"ט [קה"ת] אות רכז). ממילא, כל אחד "נכוה מחופתו של חברו" (ב"ב עה, א) – גם כשהוא חולק על חברו הוא

"וישמן ישרון",

בלי "ויבעט", זה
דבר רע? בתנ"ך
אדם שמן הוא שם
נרדף לאדם בריא

ישראל הוא **לי-ראש**^{מז}, כבר גדלות מוחין. יש משהו בישרון שהוא עוד יותר גם מישראל. כמה פעמים מופיע השם הזה של עם ישראל בתורה? רק שלש פעמים, כולן בסוף התורה

ממש – אחת בהאזינו ושתים בזאת ברכה. מה כתוב בהאזינו? "וישמן ישרון ויבעט"^{מח}. תופעה מובהקת של דבר חדש שמופיע בתורה קודם בשלילה^{מט}, כמו הנשמה הגדולה שיוצאת זה עתה מעמקי הקליפות וההופעה הראשונה שלה היא בתהי^נ. הפעם הראשונה שיש ישרון בתורה היא באמצע האזינו, "וישמן ישרון ויבעט". אבל אחד כך השם הזה מתמתק, בפרשת "וזאת הברכה", פרשת השבוע – קודם כתוב "ויהי בישרון מלך", בתחלת הברכה, וגם בסוף כל הברכות, "אין כאל ישרון רכב שמים בעזרך ובגאותו שחקים"^{נא}, סוף כל הברכות. אם כן, גם ראש הברכות הוא ישרון וגם סוף הברכות הוא ישרון, אבל קודם כל יש "וישמן ישרון ויבעט".

דרך אגב, בכל התנ"ך יש רק עוד פעם אחת ישרון, פסוק בישעיהו – "אל תירא עבדי יעקב וישרון בחדתי בו"^{נב} – אין עוד ישרון. נאמר גימטריא: **ישרון** בגימטריא **משיח בן יוסף**, וגם **צלמות**, המצב הקיומי של משיח בן יוסף (שחושש מכך שהוא עלול להרג, כידוע^{נא}).

"וישמן ישרון"

נשאל שאלה פשוטה: "וישמן ישרון", בלי "ויבעט", זה דבר רע? בתנ"ך אדם שמן הוא שם נרדף לאדם בריא^{נד}. העובדה שהוא מושפע,

כהנדוף עשן וכמו מחשבת ע"ז ממש. כי גדולה לה"ר כנגד ע"ז וג"ע וש"ד. ואם בדבור כך כו' וכבר נודע לכל חכם לב יתרון הכשר המח' על הדבור הן לטוב והן למוטב^מ. מתי עוסקים בכך?

בסוכות, כשמאירים המקיפים דאמא^{מא}. אמא היא מחשבה^{מב} והיא שייכת לחג הסוכות. רק על ידי התיקון הזה, של "איש את רעת רעהו את תחשבו בלבבכם", אפשר לתקן את שרש המחלוקת שיש בעם ישראל – התשובה של חג הסוכות.

אז אפשר באמת להגיע נקי ושמח, לשמחה שלמעלה מטעם ודעת – אדם שלמעלה מטעם ודעת גם לא חושב על לעשות תשובה, הוא "בלחודוהי" עם קוב"ה (כמו שכתוב על שמיני עצרת, "ישראל ומלכא בלחודוהי"^{מג}). זה "יחד שבטי ישראל".

עד כאן היה ווארט אחד – ממש מתבקש^{מד} – שאת החגים של תשרי אפשר לראות ממש ברור מאד בפסוק "ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל".

ג. ישרון שמן ובריא סוד ישרון

נתעכב רגע על המלה "ישרון" – שם מיוחד של עם ישראל. יש לעם ישראל שלשה שמות – יעקב-ישראל-ישרון. יש כמה דעות – גם בדא"ח, במיוחד אצל המגיד ממעזריטש^{מה} – מה יותר גדול, ישרון או ישראל? יעקב הוא קטן, קטנות מוחין, "מי יקום יעקב כי קטן הוא"^{מו}.

מ תניא אגה"ק כב.

מא שעה"כ דרושי חג הסוכות דרוש ג; פע"ח שער חג הסוכות פ"ג.

מב קהלת יעקב ערך 'מחשבה' ובכ"ד.

מג זהר ח"א סד, א"ב; רח, ב. וראה ח"ג לב, א.

מד וראה בנאות דשא (שמח"ת תשפ"א) בשם הבית ישראל תשל"ז (מכת"י).

מה ראה אור תורה (קה"ת) אותיות ס' ו' קמז.

מו עמוס ז, ב.

מז ספר הליקוטים וישב. ובכ"מ.

מח דברים לב, טו.

מט ראה הממד הפנימי ויגש ועוד.

נ כפי שדובר באריכות בחלק הראשון של ההתוועדות – פורסם בגליון נח תשפ"ו.

נא דברים לג, כו.

נב ישעיה מד, ב.

נג ראה סוכה נב, א.

נד ראה שופטים ג, יז ורש"י שם.

שמה רבא" – לא היה לו מה לאכול, אבל מרוב התענוג והשמחה הוא נעשה שמן, הוא נעשה מושפע.

בין ישראל לישרון

למה יותר טוב להיות ישרון מישראל? אם אתה ישראל אתה יכול ללמוד וללמד תורה – דבר חשוב מאד. אבל אם אתה ישרון, מושפע בכל טוב, אתה יכול להשפיע מהשפע הזה – אתה יכול לברך את ישראל. היו צדיקים שאמרו שעיקר החסידות הוא שהצדיק יברך בגשמיות את ישראל^{נט}. בשביל הכח לברך בגשמיות את עם ישראל צריך להיות שמן, צריך להיות ישרון, צריך להיות מושפע.

ממילא, אפשר להבין את שתי הדעות איזה שם יותר נעלה, ישראל או ישרון. היחס בין שני השמות הללו הוא כמו בין רוחניות וגשמיות, והמחלוקת היא האם "שמים" [תורה-ישראל] קדמו^ס או "ארץ" [מעשים טובים, ישרון] קדמה^ט. ועוד, ישראל הוא לשון "כי שרית וגו'"^{סא} (נצחון ישראל על שרו של עשו) – כח של אתכפא, עם כל המעלה של "כד אתכפא סטרא אחרא אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין"^{סב}. לעומת זאת, השם ישרון מבטא אתהפכא – לכן דווקא הוא מופיע בפעם הראשונה משמעות שלילית ורק אז הופך לחיובי (תופעה שבכל התורה שייכת ל"אתהפכא חשוכא לנהורא"^{סג}) – שיש לה את המעלות שלה ביחס לאתכפא^{סד}. עד כאן התבוננות מתוך הפסוק "ויהי בישרון מלך".

שהוא שמן, היא משהו רע? "וישמך ישרון" בפני עצמו הוא לא רע בכלל, יכול להיות אפילו טוב, אבל אם התוצאה של "וישמך" היא "ויבעט" זה הופך להיות רע מאד.

למה אמרנו זאת? כי אם עושים חשבון של שלשת ה"ישרון" שיש בתורה, שלשה ביטויים של שלש מילים – "וישמך ישרון ויבעט", "ויהי בישרון מלך", "אין כאל ישרון" – רואים שהם שונים סך הכל שש פעמים "וישמך", "וישמך" מכל הכיוונים, כל ה־1 קצוות (והוא "וישמך" פנים ואחור). המספר הוא 406, המשולש של כח – כל המספרים מ־1 עד 28 – שעולה שבע פעמים חן. כלומר, ו"פ" "וישמך" עולה מב פעמים חן – אחד מזוגות המספרים הכי מובהקים בתורה^{נא}. אלו שלשת הביטויים של שלש־שלש מלים של השם ישרון בתורה.

אם השם "ישרון" קשור בעצם עם "וישמך", "הכל הולך אחר הפתיחה"^{נב}, יש משהו יותר שמן בישרון מאשר בישראל – ישראל לא כל כך שמן כמו ישרון. השאלה אם טוב להיות שמן... ישראל הוא בעל מוחין מראש. בעלי־הראש הם לאו דווקא הכי שמנים. הכי שמן פירושו הכי מושפע, מי שזוכה לשפע רב. ישרון הוא מאד מושפע – טוב להיות מושפע או לא טוב? טוב מאד, מצוין. חג הסוכות הוא החג, הזמן, בשנה שזוכים להיות מושפע בכל טוב סלה – בגשמיות, וממילא גם ברוחניות. זו הברכה שנובעת ממקור הברכה, שהוא השמחה. כתוב^{נא} שכל שיותר שמחים עכשיו, בחג הסוכות, "זמן שמחתנו", זוכים ליותר שפע – השמחה היא־היא מקור הברכה של כל הברכות לכל השנה כולה, כי שמחה היא גם 'שמך'. איך רבי נחום מטשרנוביל נעשה שמן בגוף? כתוב^{נב} שהוא השמין מעניית "אמן יהא

נה ראה גם **שבעים פני חן** סוף פני י ובפני לו. ובכ"מ.

נו ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.

נד אברבנאל על דברים טז, יג; פלא יועץ ערך 'סוכה' (רנד); שפת אמת סוכות תרל"ד. ובכ"מ.

נח לוח 'היום יום' ט"ו תמוז.

נט עטרת ישועה תצוה אות ה. ובכ"מ.

ס חגיגה יב, א; בראשית רבה א, טו.

סא בראשית לב, כט.

סב זהר ח"ב קכח, ב (הובא בתניא פכ"ז).

סג זהר ח"ג רסד, א. וראה ח"א ד, א.

סד שני השמות הם מלשון ישר, ישראל ב־ש שמאלית, צד הגבורה והתוקף (מדת שמאי, שסובר ש"שמים קדמו"), כח השררה כנ"ל, וישרון ב־ש ימנית, צד החסד (מדת הלל, שסובר ש"ארץ קדמה"), במובן של יושר (עד למעלת "ישר יחזו פנימו", כמבואר בדא"ח).

שיעור

לכבוד הילולת רבי נחמן מברסלב

חן סוכה

קיצור מהלך השיעור

לכבוד הילולת **רבי נחמן מברסלב**, במרכזו של חג הסוכות, כתב הרב דרוש קצר ומופלא. הדרוש פותח בקישור יום ההילולא ל**סוד החן** בו פותח רבי נחמן את תורתו, ממשיך בביאור יסודות **עבודת ה'** אצל רבי נחמן – **אמונה, שמחה ותמימות** – קושר את סוד **האספות-הסתלקות הצדיק לחג האסיף** ומסיים בביאור **חג הסוכות אצל רבי נחמן** (לפי לקוטי מוהר"ן מח).

סוד החן של רבי נחמן

היום, ח"י תשרי, האושפיזין של משה רבינו, מדת ה**נצח** (בגימטריא **נחמן**), הוא יום ההילולא של רבי נחמן מברסלב זיע"א ועכ"א.
חי תשרי עולה 928, יו פעמים **חן** (עיקר סוד-ענינו של רבי נחמן, "זה ינחמנו"^א, בסוד נח – שהיה ראוי להקרא נחמן, רק שלמעשה נקרא נח^ב – "ונח מצא חן בעיני הוי"ל"^ג, וד"ל), העולה "**תורה חדשה**"^ד (וכן **כתיבה וחתימה טובה**). התורה הראשונה בלקוטי מוהר"ן ("הכל הולך אחר הפתיחה") היא 'תורת החן', סוד

היחוד של חכמה עלאה, ח, וחכמה תתאה, ו (ב) מדרגות של **חכמה**, סוד "כלם ב-חכמה עשית"^ה, "הוי' ב-חכמה יסד ארץ"^ו), עיי"ש.
חכמה עלאה חכמה תתאה משלימות 1058, הרבוע הכפול של 23, **תענוג-תענוג**. "חכמה תתאה" היא סוד ספירת המלכות, שפנימיותה שפלות, היינו החכמה להכיר בעצמו "דלית ליה מגרמיה כלום"^ז, רק מה שנותן לו השם יתברך, כמו שכתוב בפרקי אבות, "תן לו משלו שאתה ושלך שלו, וכן בדוד הוא אומר 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך'^חט". "חכמה

ה תהלים קד, כד.

ו משלי ג, יט.

ז ראה זהר ח"א קפא, א; רמט, ב; ח"ב ריח, ב; ע"ח ש"ו פ"ה.

ח דה"א כט, יד.

ט אבות פ"ג מ"ז.

ליל ח"י תשרי תשפ"ו – רשימת הרב.

א בראשית ה, כט.

ב ראה רש"י עה"פ.

ג בראשית ו, ח.

ד ישעיה נא, ד.

רבי נחמן הסתלק

בחג הסוכות,
חג האסיף, בו
הוא נאסף אל
עמיו – אל כנסת
ישראל דלעילא
ואל כנסת ישראל
דלתתא (להיות
רוחו עומדת
ומפעמת תמיד
בקרבנו)

עלאה" היא סוד ספירת
החכמה, שפנימיותה בטול
במציאות, מדת משה
רבינו שאמר "ונחנו מה".
אם כן, שתי החכמות הן
מדת משה ומדת דוד^א.
נון (האות ן של חן,
חכמה תתאה) לשון
מלכות, כמ"ש "ולפני
שמש ינון שמו"^ב. ביאת
ינון היינו ביאת מלך
המשיח. ינון עולה "חן
חן"! ביאת ינון עולה 529

(הנ"ל), תענוג (חדוה ברבוע), הערך הממוצע
של חכמה עלאה וחכמה תתאה (סוד חן), כנ"ל!

אמונה, שמחה ותמימות

דרכו של רבי נחמן בעבודת השי"ת מושתתת
על שלש מדות: אמונה, שמחה, תמימות (ר"ת
אשת, והסימן: "אשת חן [סוד ה"חן הנ"ל] תתמך
כבוד"^א, ביטוי בן 13 אותיות העולה 13 פעמים
127 – ממוצע כל אות – חיי שרה אמנו^{טו}, ודוק).
אמונה בכתר-עליון (הראש העליון של הכתר,
"רישא דלא אתידע", תכלית הידיעה שלא
נדע"^{טז}), שמחה בבינה ("אם הבנים שמחה"^{יז}),
תמימות בהוד ("הולך בתם ילך בטח"^{יח})^{יט}.
האמונה נמשכת ומתגלה בשמחה (בסוד
"אהיה אשר אהיה"^כ, שלש התבות כנגד ג"ר,
כח"ב, כנודע) והשמחה מתפשטת ומתגלה בהוד

("בינה עד הוד אתפשטת"^{כא}).

והנה, רבי נחמן ועוד אמונה-שמחה-תמימות
עולה 1711, חן במשולש (סכום כל המספרים
מ-1 עד 58, חן!)
אמונה-שמחה-תמימות – 15 אותיות,
משולש 5, עד"ז:

א מ ו נ ה
ש מ ח ה
ת מ י
מ ו
ת

פנות המשולש הן אותיות אתה, העולה 7
פעמים חן (משולש 28, כח), השאר עולה 1305
(45, אדם, פעמים 29, חצי חן), "אשה כי תזריע
וילדה זכר"^{כב}, בגימטריא אשה (כאשר ה-אלף
של אשה עולה אלף, 1000), "דרך ארץ קדמה
לתורה"^{כג}, היינו קדימת חכמה תתאה לחכמה
עלאה, קדימת נ ל-ח (כמו בשם נחמן, "ונח מצא
חן" הנ"ל).

"בהתאסף ראשי עם" בחג האסיף

רבי נחמן הסתלק בחג הסוכות, חג האסיף, בו
הוא נאסף אל עמיו – אל כנסת ישראל דלעילא
ואל כנסת ישראל דלתתא (להיות רוחו עומדת
ומפעמת תמיד בקרבנו).

בתחלת פרשתנו, וזאת הברכה, נאמר "ויהי
בישרון מלך, בהתאסף ראשי עם, יחד שבטי
ישראל"^{כד}.

כל הפסוק רומז לחגי תשרי^{כה}:

"ויהי בישרון מלך" רומז לימים נוראים, ראש
השנה ויום הכפורים. בראש השנה נבנית המלכות
וביום כפור היא עולה לשרשה בכתר עליון^{כז}.

כא ע"פ הקדמת תקו"ז^א, א. ראה ע"ח שער הכללים פ"ד;
ע"ח שכ"ט פ"ח.

כב ויקרא יב, ב.

כג ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.

כד דברים לג, ה.

כה כפי שנתבאר בארוכה בהתוועדות שמחת בית השואבה
השתא.

כו שעה"כ דורשי ר"ה ויה"כ. כתר עליון בגימטריא תשפ"ו.

^י שמות טז, ז.

יא ראה באריכות "פרק בעבודת ה'" בלב לדעת.

יב תהלים עב, יז.

יג זכריה ד, ז.

יד משלי יא, טז.

טו בראשית כג, א.

טז בחינת עולם יג, לג.

יז תהלים קיג, ט.

יח משלי י, ט.

יט על פנימיות הספירות ראה סוד ה' ליראיו ש"א (ובאריכות
בשיעורים בסוד ה' והנפש).

כ שמות ג, יד.

עצמות ו־שסה גידים), בחינת מוטבע^{לז}, וד"ל. ממשיך רבי נחמן ומבאר: מצות סוכה היא בחינת "כח מעשיו", בחינת ארץ ישראל, עליה נאמר "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים"^{לח} (כפי שמביא רש"י הראשון על התורה). "הגיד לעמו" (רמז ל־שסה גידים הנ"ל, סוד **פה לב רחם**) רומז לפסוק (עליו אמרו חז"ל, "בא מיכה והעמידן [כל תריג מצות התורה] על שלש"^{לט}) "הגיד לך אדם מה טוב ומה הוי' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד [היינו סוד הסוכה הכוללת חסדים וגבורות] והצנע לכם עם הוי' אלהיך"^מ (לציין שבלקוטי מוהר"ן מדייק לכתוב "עם הוי' אלהיך", כמו במסורת חב"ד^{מא}). "הצנע" בחינת יסוד ("מגלה טפח ומכסה טפח"^{מב}). "לכת" בחינת נצח והוה, "הולך בתם ילך בטח", היינו תיקון המוטבע שבנפש.

"עשות משפט" מתהווה בחלל הפה. "אהבת חסד" מתהווה בחלל הלב. "הוצנע לכת עם הוי' אלהיך" מתהווה בחלל הרחם. הכל סוד סוכה. לעתיד לבוא כל אומות העולם יתנסו במצות סוכה^{מג}. בסוף – על ידי גילוי אורו של משיח – יחזרו כולם למוטב ויתקיים בהם "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם הוי' לעבדו שכם אחד"^{מד}. **שפה** ר"ת "שכר פרי הבטן", השכר של קיום מצות סוכה, כנ"ל.

לז והוא המשל של הארז"ל לסוד הצמצום (ראה לשם שבו ואחלמה, ספר הכללים כלל י מא, ב; חלק הביאורים עגו"י ענף ב אות ז). לח תהלים קיא, ו. לט מכות כד, א. מ מיכה ו, ח. מא ראה ללוח "היום יום" ח' תשרי ובכ"ד (ונתבאר גם בשיעור היום שבת תשובה השתא). מב נדרים כ, ב. מג ע"ז ג, א. מד צפניה ג, ט.

"בהתאסף ראשי עם" רומז לחג הסוכות, חג האסיף, בו נאספים ראשי העם אל עמם, כנ"ל. "יחד שבטי ישראל" רומז לשמיני עצרת ושמחת תורה, שביום ה"עצרת תהיה לכם"^{כז} כולנו מתאחדים ביחוד שלם יחד עם ה' אלהינו, "ואין לזרים אתך"^{כח} – "ישראל וקודשא בריך הוא בלחודוהי"^{כט}.

סוד סוכות אצל רבי נחמן

מבאר רבי נחמן^ל שחג הסוכות מסוגל לפרי בטן, בסוד "תסכני בבטן אמיי"^{לא}, התהוות הולד בבטן־רחם האם. העובר יושב, חי וגדל, בתוך סוכת־רחם אמו (שהיא באמת דירת ארעי לו, עד שיצא לאור עולם – **אור עולם**^{לב} עולה **שמחה**, "זמן שמחתנו").

וידוע שיש שלשה חללים בגוף – כל אחד בסוד חלל הסוכה: חלל הפה (**פה** בגימטריא **סכה**), שבו מתהווה הדבור, בטוב טעם ודעת ("דעה ודבור"^{לג}), בחינת מושכל^{לד}; חלל הלב (**חלל** עולה **לולב, לו־לב**, וכן מברכים על מצות סוכה **"לישב בסכה"**, ר"ת **לב**), שבו מתהוות המדות אהבה ויראה, בחינת

מורגש^{לה}; חלל הרחם, שבו מתהווה הולד (ב־ **רמח** אברים ו־שסה גידים – **שסה** עולה **פה לב רחם** – פרצוף שלם של **תריג** מצות התורה, והוא סוד "ובעצמות וגידים תסככני"^{לו} – **רמח**

כז במדבר כט, לה.

כח משלי ה, יז.

כט ראה זח"ג לב, ב.

ל לקו"מ מח.

לא תהלים קלט, יג.

לב ישעיה ס, יט.

לג ראה רש"י על בראשית ב, ז.

לד והוא המשל בחב"ד לסוד הצמצום – ראה ד"ה "בריש הורמנותא דמלכא" לר"ה מפאריטש (נדפס בספר **מגיד מראשית אחרית**).

לה והוא המשל של רבי נחמן לסוד הצמצום – ראה לקו"מ מט, ד.

לו איוב י, יא.

"דורשי יחודך"

קיצור מהלך השיעור

בדור השני של חסידות חב"ד צצה **מחלוקת** בין בנו ממשיך דרכו של אדמו"ר הזקן בעל התניא, רבי דוב בער, **אדמו"ר האמצעי**, ותלמידו הגדול והותיק, **רבי אהרן מסטראשעלע**, על דרגת **האמת והזיכרון** הנדרשת ביחס **להתפעלות האדם בעבודת ה'**. מחד, הנושא הזה נשאר 'חס' עד ימינו אלה, אצל מי שמנסה לעבוד את ה' באופן פנימי ומודע. מאידך, ככל שעובר הזמן מתברר **ששתי הדעות מתקרבות**, יש מעלה בכל אחת מהן והן **משלימות** זו את זו. קטע קצר ומיוחד לשמיני עצרת, לכבוד הילולת רבי אהרן – שבשנים האחרונות יש התעניינות מיוחדת בלימוד תורתו ובהדפסת ספריו מחדש – שמחבר בין תורתו ותורת אדמו"ר האמצעי ומיצר תמונה חדשה של מכלול העבודה העולה מתוכם.

אדמו"ר האמצעי חינך את חסידיו לכתחילה להיות "עובדי ה' בנשמתם", ואילו רעו, רבי אהרן, חינך את חסידיו שסדר העבודה מתחיל מלהיות מ"עובדי ה' בגופם"^ד. ההתפעלות של "עובדי ה' בגופם" אינה בבחינת "התפעלות חיי בשר" גרידא (בחיצוניות גמורה), הפסולה לשיטת שני הצדיקים^ה, אלא אמצעי נצרך כדי לעלות ולהכלל ב"עובדי ה' בנשמתם" ב"התפעלות חיי אלוה" ממשי

"עובדי ה' בגופם" ו"עובדי ה' בנשמתם"

חייב איניש (חסיד חב"ד) לבסומי בשמחת תורה עד דלא ידע^א בין ברוך דוב־בער לברוך אהרן. דוב־בער היינו אדמו"ר האמצעי. אהרן היינו רבי אהרן מסטראשעלע, בעל ההילולא של שמיני עצרת. אדמו"ר הזקן קרא על שניהם (בעת למדם יחד) "דורשי יחודך"^ב, כנודע^ג.

כ' תשרי תשפ"ו – רשימת הרב.

א ע"פ מגילה ז, ב.

ב נוסח תפלת "אנא בכח".

ג וראה גם ספר התולדות אדה"ז ח"ד פנ"ב; בית רבי ח"ב הערה ג.

ד וראה קונטרס ההתפעלות פ"ג בסופו (מאמרי אדה"א קונטרסים עמ' קלז).

ה ראה בריש קונטרס ההתפעלות ובהקדמת שערי עבודה (ובשיעורי ז' חשוון' כסלו תשנ"ז).

היום, כאשר

הבשר אינו זך
וטהור, וממילא
בעבודת ה'
מצד הגוף
ישנה תערובת
טוב ורע, יציבא
מילתא ותקין
פתגמא ש"מתוך
שלא לשמה בא
לשמה"

העבודה בקיום המצוה היום^י.
"היום לעשותם"^{יח} וממילא,
בדומה ממש לעבודתנו היום,
"ומחר לקבל שכרם"^{יט}. והיינו מה
שארז"ל "שכר מצוה מצוה"^כ –
השכר הוא גילוי אור ה' שבמצוה
עצמה, כמבואר בתניא^{כא}.

"מתוך שלא לשמה" בא לשמה"

וגם, כלל גדול בתורה –
"מתוך שלא לשמה בא לשמה"^{כב}
(בפרט כאשר מכיר היטב שכעת
עובד את השי"ת שלא לשמה, "אליבא דנפשיה",
על מנת לתקן את פגמי נפשו הוא^{כג}). גם היום,
כאשר הבשר אינו זך וטהור, וממילא בעבודת ה'
מצד הגוף ישנה תערובת טוב ורע, יציבא מילתא
ותקין פתגמא ש"מתוך שלא לשמה בא לשמה",
כשיטת רבי אהרן.
ואפילו בקונטרס ההתפעלות של אדמו"ר
האמצעי אין הדבר מושלל לחלוטין, למעיין שם
היטב^{כד}. רק "התפעלות חיי בשר" בחיצוניות
גמורה מושללת (גם לשיטת רבי אהרן, לכתחילה
על כל פנים, כנ"ל). אלא שאדמו"ר האמצעי שואף
וגם דורש מחסידיו להשתדל להגיע לכתחילה
לדרגת "עובדי ה' בנשמתם" ב"התפעלות חיי
אלוה" מתוך בטול אמתי ודבקות בה' (ללא שום
הרגשת "יש מי שעובד"), כנ"ל.

ליחדא שם יי ביה

נמצאנו למדים שבעצם יש ד' דרגות, כנגד

- יז של"ה תולדות אדם בית חכמה אות קפו.
יח דברים ז, יא.
יט עירובין כב, א.
כ אבות פ"ד מ"ב.
כא תניא פל"ט.
כב פסחים נ, ב.

כג וראה גם באורך בספר **חתן עם הכלה**.

כד ראה שם פ"ו. וראה גם אגרות קודש אדה"א אגרת מ'
(ובשיעורים הנ"ל הערה ה).

(ובעת של "שבע יפול צדיק",
טרם "וקם", חוזר העובד להיות
בדרגת "עובדי ה' בגופם").

מעלת העבודה בגוף

ולהבין ענינם ומעלתם
של "עובדי ה' בגופם" – הרי
לעתיד לבוא הנשמה תזווג מן
הגוף דוקא^א, סוד "קִבְּהָ תְּסֻבֵּב
גִּבְרָה"^ב. דהנה שרש הכלים (גוף)
הוא למעלה משרש האורות
(נשמה)^ט, בסוד "אַשֶׁת חַיִּל עֲטֶרֶת
פְּעֻלָּה". וגם לחיצוניות בכלל יש

מעלה ביחס לפנימיות, שהרי החיצוניות נמשכת
מהמקיפים שלמעלה מהאורות הפנימיים^א.
ובאמת לא סגי הא בלא הא. הרי כל מצות
התורה הן בחיצוניות דוקא^ב (ואפילו מצות
תלמוד תורה צריכה להיות על ידי "עקימת
שפתיו הוי מעשה"^ג, שרק אז "חיים הם
לְמַצְאֵיהֶם"^ד – "למוציאיהם בפה"^{טו}).

גם היום עלינו להאיר הארה מהגילוי דלעתיד
לבוא בעבודתנו את השי"ת. משיח השיב לרבי
יהושע בן לוי כאשר שאלו "אימת קאתי מר"
– "היום"^{טז}, היינו כאשר נעבוד את ה' היום
מעין מה שנעבוד אותו יתברך לעתיד, בביאת
משיח צדקנו בב"א. הרי שכר מצוה הוא מעין

י משלי כד, טו.

ז ראה ד"ה "כל ישראל יש להם חלק" תשל"ג בתחילתו
ובנ"ש; **אמונה ומודעות** מאמר "האמונה במעגל השנה"
עמ' קעט"קפ. ובכ"מ.

ח ירמיה לא, כא.

ט בכ"מ בדא"ח. ראה לדוגמה סה"מ תרמ"ט עמ'
רמג"ד; תרנ"ט עמ' ז ואילך.

י משלי יב, ד.

יא וראה מאמרי אדה"ז תקס"ג עמ' רסא ואילך; פלח
הרמון בראשית ב, ב.

יב ראה תניא פל"ח, ובקו"א ד"ה "עיין ע"ח".

יג סנהדרין סה, א.

יד משלי ד, כב.

טו עירובין נד, א.

טז סנהדרין צח, א.

יִהְיֶה-יָהּ כה:

י "התפעלות חיי אלוה"
 ה "עובדי ה' בנשמתם"
 ו "עובדי ה' בגופם"
 ה "התפעלות חיי בשר"
 והוא בסוד "חותם המתהפך" כ.

והיות שאסור לקצץ בנטיעות כ – להפריד את המלכות, ה תתאה שבשם, משלש האותיות

כה התפעלות החכמה, י שבשם, היא בבחינת אין ממש, "והחכמה מאין תמצא" (איוב כח, יב), התפעלות אלקית (ה' כביכול הוא המתפעל) ללא שום הרגשת "יש מי שמתפעל", "התפעלות חיי אלוה" המגלה את ה"חלק אלוה ממעל ממש" (תניא פ"ב [נמופע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה], ע"פ איוב לא, ב) שמצד החכמה. על העבודה דבינה, ה עלאה שבשם, נאמר "ועבד הלוי הוא" (במדבר יח, כג), לשון נסתר, "הנסתרת להו' אלהינו" (דברים כט, כח) – עבודת "עובדי ה' בנשמתם" מצד "נשמת שדי תבינם" (איוב לב, ח). עבודה שכלב, בדחילו ורחימו (כאשר "לית פולחנא כפולחנא דרחימו" מצד החסד, "יומא דאזיל עם כולו יומי" דד"א), היא בד"א, ו שבשם – עבודת "עובדי ה' בגופם" מצד "תפארת גופא". הרגשת "יש מי שמתפעל" היא במלכות, ששם הרגשת ה'אני' של האדם, ה תתאה שבשם – "התפעלות חיי בשר" מצד "מבשרי [אחזה אלוה]" (איוב יט, כו), בחינת הנוקבא (ראה גם בשיעור ה' תמוז תשע"א, ובכ"מ), "בשר אדם" (שמות ל, לב; מלכים ב, כט), ודוק.
 כו היינו התפעלות עבודה עבודה התפעלות.
 כז ע"פ חגיגה יד, ב.

יהו שבשם כח – ח"ו, על כן חייבים לומר שגם לדרגת "התפעלות חיי בשר" ממש יש מקום בעבודת השי"ת הרצויה. והיינו כאשר אינו מרמה את עצמו כלל, וכולו אומר שפלות, ביודעו שעוד לא התחיל לעבוד את ה' באמת, וכל מהותו הוא רק 'חיצון', מהשפה ולחוץ, וממילא בא למאוס בחייו ממש, כמבואר היטב בדרושי אדמו"ר האמצעי^ל וגם בדרושי הסטראשעלער^ל. לפי המבנה הנ"ל של יִהְיֶה-יָהּ, אדמו"ר האמצעי מדבר בעיקר במדרגות יִהּ, "הַנְּסֻתָּה לַהוּי' אֱלֹהֵינוּ"^ל, ואילו רבי אהרן בא ליחדא יִהּ בִּיָּהּ, שאחרת "אין השם שלם כו"^ל, וממילא מכשיר לכתחילה את דרגת "עובדי ה' בגופם" (ואפילו כאשר יש בעבודה זו שמץ של התפעלות חיי בשר ממש).

זכות שני הצדיקים, הבן והתלמיד, "דורשי יחודך", תגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

כח זהר ח"א רסב, א; תקו"ז סט (קיא, ב; קיז, ב).
 כט ראה ימות עולם (אמשינוב) מערכת אדה"ז עמ' קיז, ובאריכות ובעומק בספר **חתן עם הכלה** ביאור קי.
 ל בריבוי מקומות. ראה גם קונטרס ההתפעלות פ"ה.
 לא ראה שערי עבודה שער ה"ב. ובכ"מ.
 לב דברים כט, כח.
 לג ראה תנחומא תצא ט (הובא ברש"י שמות יז, טז). ובכ"מ.

שמחת תורה – תשובה בשמחה

התבוננות בשמחת תורה לאור דמותו של ר"ש בן לקיש

ה'גבור' של שמיני עצרת הוא רבי שמעון בן לקיש – בגימטריא שמיני עצרת!

רבי שמעון בן לקיש אומר "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים".

כך צריכה להיות התחושה והאווירה ("אוירא דארץ ישראל מחכים") של התוועדות חסידים ואנשי מעשה בשמיני עצרת ושמחת תורה.

התורה של שמחת תורה היא תורת בעלי תשובה (שנתנה ביום הכפורים, ברדת משה בפעם השלישית מן ההר). רבי שמעון בן לקיש הוא אב־טיפוס (אולי האב־טיפוס, ב"ה הידיעה) של בעל תשובה בחד"ל. רבי שמעון בן לקיש הוא מתקיפי דארעא דישראל. תקיף היינו שמח (כמו חדש אדר, חדש השמחה, ד"תקיף מזליה"). אין תשובתו מתוך מרירות (תשובה תתאה) אלא מתוך שמחה רבה ועצומה (תשובה עילאה). רבי שמעון בן לקיש הוא בעל תשובה בשמחה (תמיד) – העולה רבי שמעון בן לקיש, שמיני עצרת, כנ"ל!

ביאורי תפלה

בה"ב"ב בתפלות השבת

וינוחו

"וינוחו בו" ולא "וינוחו בס"י, והמגן אברהם^ה הביא זאת בשם כנסת הגדולה.

העליה בתפלות השבת

הפירוש העיקרי לשנוי הלשונות (כמבואר בספרים הקדושים) הוא בדרך הבאה. שבת בכלל היא בחינת מלכות נוקבא, "שבת מלכתא", לשון נקבה. אך בפרט, יש בשבת עליה בכמה שלבים:

ליל שבת, "שבת דמעלי שבתא", שייך למלכות, "מדת לילה" (לילה לשון נקבה, זמן ממשלת הלבנה המקבלת מהחמה), "שמור לנוקבא". ליל שבת העיקר הוא עלית הנוקבא עצמה, "וינוחו בה" לשון נקבה, כאשר ה של "בה" היינו ה תתאה, מלכות.

ביום השבת, "שבת דיומא", העיקר הוא עלית הז"א (פרצוף זעיר-אנפין), בחינת הזכר, "מדת יום", "זכור לדכורא", כאשר המלכות עולה אחריו. לכן אומרים "וינוחו בו" לשון זכר, ו בשם הוי' (ז"א).

במנחה של שבת, "רעוא דרעוין", העיקר הוא עלית אבא ואמא, י"ה, לכתר (קוצו של יו"ה, דיקנא דאריך), כאשר ז"א ומלכות עולים אחריהם (ז"א נכלל באו"א והמלכות נמשכת

והנחילנו ה' אלהינו באהבה ובכרצון שבת קדש, וינוחו בו כל ישראל מקדשי שמך. פרוץ אתה ה' מקדש השבת

(נוסח תפלת עמידה בליל שבת)

והנחילנו ה' אלהינו באהבה ובכרצון שבת קדש, וינוחו בו כל ישראל מקדשי שמך

(שחרית ומוסף של שבת)

והנחילנו ה' אלהינו באהבה ובכרצון שבתות קדש, וינוחו כם כל ישראל מקדשי שמך

(מנחה של שבת)

שינוי הנוסח בתפלות השבת מובא בפוסקים על פי הקבלה, כדברי אדמו"ר הזקן "יש נוהגים מטעם הידוע להם לומר בערבית וינוחו בה ובשחרית ומוסף וינוחו בו ובמנחה שבתות קדש וינוחו בס"י^א. ענין זה נמצא כבר בדברי הראשונים^ב, וכן הסכימו המקובלים^ג (אלא שיש מהמקובלים שאומרים גם במנחה של שבת

נערך ע"י יוסף פלאי לפי רשימת הרב.

א שו"ע אדה"ז רסח, ו.

ב דרשות ר"י אבן שועיב פרשת וישמע יתרו "המדקדקים אומר בתפלת ליל שבת וינוחו בה וביום וינוחו בו", עיי"ש.

ג רמ"ק ורמ"ז שובאו לקמן. משנת חסידים, שחרית של שבת. מחזיק ברכה אורח חיים סימן רסח ס"ק ז.

ד ראה כף החיים רסח סק"ב. שו"ת יחזה דעת ח"ה ס"ל. ה רסח סק"ג.

ו פרדס רמונים שכ"ג פכ"א. ספר אם לבינה לרמ"ז.

ז זהר ח"א מח, ב.

אבינו^{טו}, הרגל הרביעית במרכבה). נמצא ש"בה" של ליל שבת היינו בחינת "בת" של שבת – בת היא גם לשון מדה, העליה בליל שבת היא "מדה כנגד מדה" של עבודת ימי החול; "בו" של יום שבת היינו בחינת ש של שבת (חג"ת הם עיקר הזכר, פרצוף ז"א) המקבלים מחב"ד (שרשי האבות, "אלהי אברהם [חכמה] אלהי יצחק [בינה] ואלהי יעקב [דעת]"^{טז}); ו"וינוחו במ" היינו העליה לכתו, תכלית העליה במנחה לשון מנוחה (ובנוסח מנחת שבת יש שמונה לשונות מנוחה, ויתבאר בע"ה במקום אחר).

רחמי בהי'בו'בם

בדרך הרמז (בהמשך לרמז המובא בכנסת הגדולה): **בה בו בם = זן = אל הוי'**, "אל הוי' ויאר לנו"^{טז} בשבת קדש, כאשר **אור = 207**, **שבת = 702**, היפוך ספרות (האור 'משתקף' בשבת). הערך הממוצע של **בה בו בם** הוא 19, תיקון חוה, סוד הנוקבא, הכלה, שבת המלכה.

ראוי לכלול גם את תפלת מוסף, בה אומרים "וינוחו בו", ונמצא שיש: **בה בו בו בם = אדני**, שם המלכות, שייך לשבת המלכה. **שבת = אדני** ועוד **יראת הוי'**, "אשה יראת הוי' היא תתהלל" בשבת קדש בעלייתה להדבק "בו'בו", כנגד יסוד ותפארת, עד "בם" עליית חו"ב לכתר עליון, שרש המלכות דווקא. הקשר בין "בה" ל"בם" רמוז בכך ש**יבה בם = בה** ברבוע.

שתי שבתות

והנה נאמר "אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים"^{טז}, ומבואר^{טז} שהפירוש הפנימי הוא לשתי בחינות שבת, בתוך שבת אחת (ולכן "אם ישראל הוו מקיימין שבת

אחריו). לכן אומרים "וינוחו במ".

בתמצית: בערבית העליה היא ליה, בשחרית ליה, ובמנחה לכללות שם יהיה. והנה הוה יי הוה = בם, הכל נכלל ב"בם"! נמצא שהסדר הוא מלמטה למעלה, צירוף הויה^י: עליית המלכות, ה תתאה; עליית הז"א, ו; עליית או"א, יה. הכל להעלות ולחבר את אותיות וה ("והנגלות") לאותיות יה ("הנסתרות"), בסוד "בכל דרכיך דעהו"^{טז}, דע (יחוד) את ה לז במעלי שבתא וביומא דשבתא, ואחר כך ברעוא דרעוין ליה וכו'.

קדושת השבת

ביתר ביאור, העליה היא בדרך זו:

שבת דמעלי שבתא היא קדושת השבת מצד עצמה, "שבת מקדשא וקיימא", בחינת מלכות נוקבא (מקבל, נפעל), כאשר המלכות מקבלת (מקדשא) מהבינה, ה תתאה מיה עילאה, סוד "הא בהא תליא"^{טז}, אמא תתאה ואמא עילאה, בחינת הנקבות בשם הוי'.

שבת דיומא היא עליית הז"א (הזכר, מדת יום), ו בשם הוי', לאבא, י – בחינת הזכרים בשם הוי', "מה שמו [אבא, י] ומה שם בנו [ז"א, ו]"^{יז}.

מנחת שבת היא עליית אבא ואמא לכתר ("רעוא דרעוין").

ועוד, כוונת המלה שבת בקבלה^{יח} היא ש' **בת**, שי"ן היא "אתא דאבהן"^{יח} (שלשת האבות הרמוזים בשלשת הקוים), חסד-גבורה-תפארת, ו"בת" היא המלכות ("בת היתה לאברהם

ח הצירוף החמשי של שם הוי', המאיר בחדש אב (החדש החמשי) היוצא מהפסוק "הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם".

ט משלי ג, ו.

י ביצה יז, א "אטו שבת ישראל מקדשי ליה? והא שבת מקדשא וקיימא".

יא ע"פ שבת קלה, ב. ספר הפליאה ד"ה "וראה והבן".

יב משלי ל, ד.

יג זחר ח"ב רד, א.

יד זחר ח"א ב, ב; תקו"ז תקון נא (פו, ב).

טו בבא בתרא טז, ב.

טז ע"פ שמות ג, ו. וראה שעה"כ ענין כונת העמידה; זחר ח"ב יד, ב.

יז תהלים קיח, כז.

יח שבת קיח, ב.

יט ראה לקו"ת בהר מא, א (ע"פ זחר ח"א ה, ב).

ויכל אלהים

רמז עיקרי בלשון התפלה "וינוחו" (בה'בו' במ), וינוחו = אלהים. בשבת בראשית נאמר "ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה"^כ ומוסבר בחסידות^כ כי "ויכל" הוא לשון התעלות וכליון. "אלהים" (מדת הדין והמשפט) הוא כח הצמצום ("כי שמש ומגן הוי' אלהים"^כ), שם אלהים הוא 'מגן' המסתיר ומעלים את האור של "שמש הוי'", החל מהצמצום הראשון המאפשר את בריאת העולם (לשון העלם) "בראשית ברא אלהים". ממילא "ויכל אלהים" היינו כליון כח הצמצום, התגלות אור אין סוף (והגילוי כי באמת הצמצום אינו כפשוטו).

ועוד, שם אלהים שייך ל'מוחין דקטנות' (שיש בהם ג' פ' אלהים), ובשבת יש העלאת מוחין דקטנות למוחין דגדלות. במוחין דקטנות נתפס שהעולם נפרד מה' ובמוחין דגדלות מבינים כי "ה' הוא הכל והכל הוא ה'".

♦ בפרשת "ויכולו" יש 144 אותיות = קדם = נח אלהים, בחלוקה של נח אותיות עד "וישבת" (ההופעה הראשונה של שרש שבת) ועוד אלהים אותיות עד "לעשות".

♦ כאשר מחשבים סופית במספר גדול, 600, אזי במ = 602 = 7 פעמים וינוחו-אלהים.

♦ שלש הפעמים, שבת קדשך (וינוחו בה), שבת קדשך (וינוחו בו) שבתות קדשך (וינוחו במ) = 3784 = 44 פעמים אלהים-וינוחו! אם נוסיף עוד ג' פ' וינוחו נקבל אום פעמים וינוחו. ♦ אחרון חביב, שמות התפלות והנוסח: ערבית שבת קדשך וינוחו בה, שחרית שבת קדשך וינוחו בו, מוסף שבת קדשך וינוחו בה, מנחה שבתות קדשך וינוחו במ = 7208 = טוב פעמים קדשך (= חיות = משיח בן דוד), היינו ארבע פעמים קדשך ועוד 13, אחד-אהבה, פעמים קדשך.

אחת כהלכתה מיד הוו נגאלין^כ. לזה רומזת לשון רבים בתפלת מנחה של שבת "שבתות קדשך" – כאן נכללות יחד "שתי שבתות" (מיעוט רבים שנים), שתי בחינות השבת, "בה" של ליל שבת ו"בו" של יום השבת (כנ"ל שבמנחה עולים ז"א ומלכות עם או"א), וזהו זמן הגאולה בחסד וברחמים.

ליל שבת, "בה", היינו הנוקבא. יום שבת, "בו", היינו הזכר. אם כן, יחד "שתי שבתות" הוא כיחוד איש ואשה, כאשר במנחה הם עולים יחד ל"שותף השלישי" בכתה, רעוא דרעוין. והרמז: בה בו במ = 617, כאשר מ = 600, מספר גדול = איש אשה.

♦ שבת ועוד זכר ונקבה = 1092 = במ פעמים הוי' = "ומי כעמך ב'שאל גוי אחד בארץ" שאומרים במנחה של שבת.

"והחיות רצוא ושוב"^{כא} – דופק החיים (חיות-חיות) הוא בתנועה מתמדת של רצוא ושוב. ליל שבת, "בה", הוא בחינת "רצוא", עליית הכלה. יום השבת, "בו", הוא בחינת "שוב" (השפעת הזכר, בחינת "חות דרגא ונסיב אתתא"^{כב}, נסיב לשון נשואין כאשר האשה "עולה עמו"^{כג}). וקיום דופק החיים ("רצוא ושוב") לעד הוא ע"י מה שלמעלה משניהם, סתומה של מנחת שבת, "בם". והרמז: האותיות השונות ב"בה בו במ", הום = 611 = "רצוא ושוב" (= תורה).

מנחה של שבת היא זמן הדבקות העליונה, "ואתם הדבקים ביהוי' אלהיכם חיים כלכם היום"^{כד}. והנה בפסוק "ואתם הדבקים ביהוי' אלהיכם חיים כלכם היום", יש שש פעמים סופי התבות, וסכום שאר האותיות שוה 741 = אחד ("אתה אחד" במנחה של שבת) פעמים 57, בה בו במ!

כ תקוני זהר נז, א.

כא יחזקאל א, יד.

כב יבמות סג, א ("נחית דרגא נסיב איתתא").

כג כתובות מח, א; סא, א.

כד דברים ד, ד.

כה בראשית ב, ב.

כו תו"א קיג, א (ובכ"מ). וראה במדבר רבה י, א ("אין ויכלו אלא לשון תאוה שנאמר נכספה וגם כלתה נפשי").

כז תהלים פד, יב.

הסיפור החסידי

ר' מרדכי מנדבורנה | האדם עץ השדה

רבי מרדכי לייפר מנדבורנה נולד ב"ט באייר תקפ"ד לר' יששכר דוב, הרבי הראשון מנדבורנה. נישא לחיה בת רבי שמואל שמעלקא טויבש רבה של יאשי, בנו של הרב אהרן משה טויבש. לאחר פטירתה בח' בתשרי תרנ"ב נישא לפריידא, אלמנת רבי גרשון מאולינב. צדיקי הדור כרבי ישראל מרוז'ין ורבי חיים מצאנז, שבחוהו מאד עוד בהיותו אברך צעיר. לאחר נישואיו עבר לנדבורנה ותקופה קצרה שימש שם באדמו"רות יחד עם אחיו רבי אהרן לייב. לאחר מכן עבר להונגריה, ובית מדרשו נדד במקומות שונים כקייבוסד, חוסט ובושטינה. שם נודע שמו כצדיק ובעל מופת ואלפים נהרו אליו מכל רחבי אירופה. נסתלק ביום טוב ראשון של סוכות בשנת תרנ"ה ונטמן בבושטינה [כיום באוקראינה].

כעם השופט עוד יותר, ואמר בנערה: "מה אכפת לי מי היה דודך? הרום את הסוכה, וחסלו!". אז חזר הרב עוד הפעם על דבריו, וביקש את השופט לחכות קצת, ויספר לו מעשייה נאה. נעתר השופט לבקשתו, והרב התחיל לספר לו:

היה היה פעם כומר אחד, ולו עשרה בנים, בריאים וחסונים כארזים. וגן גדול ונאה היה לו לכומר, והגן מלא אילנות טובים, משמחים אלוקים ואנשים. פעם אחת עלה בדעתו של הכומר לעשות גם גן פרחים קטן, לשוות לוויית'חן ויופי לגן הגדול. ויעקור כמה אילנות מהגן, וייטע במקומם פרחים נותני ריח. ויהי אך גמר הכומר את עבודתו זאת, התחילו כל בניו ליפול על ערש דווי, בגדול החל ובקטן כילה, ובזמן קצר מתו אחד אחרי אחד כל בניו, עד שהגיע תורו של הבן העשירי, הקטן מכולם, ונפל גם הוא למשכב.

הכומר פנה במר נפשו אל הרופאים היותר גדולים ומומחים, וגם דרש במעוננים ובמכשפים, וכל זה היה ללא הועיל. ויעצו אותו כמה אנשים לנסוע אל הרב הקדוש מפרמישלן ז"ל, אולי תבוא ישועתו משם, כי מפורסם הוא לאיש קדוש. והיות דרך אחרת כבר לא הייתה לפניו, וחיי בנו האחרון

בעיר נדבורנה היה פעם שופט רשע גדול. וקרה שבעיר שררה מחלה מדבקת, והרופאים הוזהירו על נקיות יתרה, מבחינה סניטרית. הדבר היה בפרום חג הסוכות, והרב הקדוש רבי מרדכי מנדבורנה ז"ל עשה, כדרכו, סוכה בחצרו. שמע השופט ושלח להודיע לרב שיהרום תכף ומיד את סוכתו, כי זהו נגד חוקי ההיגיינה. הרב לא שת ליבו לדבריו, וכשהשופט שלח אחרי זה שוטרים והזהירו על כך, השיב להם: "עשיתי את הסוכה בשביל שתעמוד, ולא בשביל להרום אותה".

שלח השופט הזמנה לרב שיבוא אליו, ולא בא. נמלך השופט והלך בעצמו אל הרב, והתחיל לדבר איתו קשות, וציווהו בכל תוקף להרום תכף את הסוכה, ואם לא יציית צפוי לו עונש קשה. הרב לא נתפעל כלל מאזהרתו ומאיומיו, והשיבו בקור רוח אותם הדברים שהשיב לשוטרים, שבנה את סוכתו בשביל שתעמוד ולא בשביל שיהיה לו מה להרום. נתמלא השופט חמה על הרב, והרב הוסיף ואמר לו: "תדע, שהרב הקדוש רבי מאיר מפרמישלן ז"ל היה דודי־קני".

עצמך בפני בריאתו של ה'. אכן, גם אם המצווה הזו שייכת במיוחד למלחמה (ועל כן נאסרה בה, על פי רוב, גם השחתת עצי פרי שיש בה תועלת), הרי שהיא באה ללמד אותנו רגישות מהי. דומה הדבר למסופר על הבעש"ט ונעליו: פעם שכב הבעל שם טוב לישון והניח נעליו בצד המיטה. בא השמש לנקות את החדר, ובתחילה סבר להזיז את הנעליים, אבל לבסוף אמר לעצמו: אם כאן שם הבעש"ט את נעליו, כנראה שזה דווקא המקום הראוי להן, ולפיכך השאירן במקומן. לפתע התעורר הבעש"ט ושאל בחדרה היכן הנעליים. כשנדע לו שהשמש הקפיד שלא ליטלן ממקומן, עמד ובידכו באדיקות ימים מופלגת.

הרגישות הזו, לבצע את עבודתך בלא להזיז דבר שצריך להישאר במקומו, היא תכונת הדעת, שבה מצטיינים ישראל לעומת אומות העולם. ככאלה, ישראל הם היודעים לשנות את הטבע בלא להתנכר אליו.

אומות העולם, החסרות את אותה רגישות, נתבעות להתחבר אל עם ישראל וללמוד ממנו, כדי שיוכלו גם הן לבצע את תפקיד האדם של "לעובדה ולשומרה". כך מתבטא בסיפור, שבו הקטרוג על הכומר נמתק מיד כשבא אל רבי מאיר מפרמישלן וביקש את ברכתו.

כך מתחבר שוב הסיפור לחג הסוכות, בו מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות (כשהם פוחתים והולכים עד לפר אחד בלבד – בדומה לבני הכומר...).

הפרים הללו מבטאים את שימת הלב לאומות העולם ולקחת האחריות עליהן, אך גם את הרע שבהם הפוחת והולך עד שמתבטל כליל. בשופט שבסיפור, כנראה, נשאר רושם של רע שהביא אותו לנסות להרוס את הסוכה, אך כשפגש גם הוא ביהודי צדיק ונוכח בתלותו בעם ישראל – התהפך הרע לטוב.

(על פי אדמה שמים ותהום, עמ' ל"ז)

נגעו עד נפשו, גמר בליבו לנסות גם את זה, וייסע במר ליבו לרב מפרמישלן.

בא אל הרב וסיפר לו את הצרות הרבות שעברו עליו, שמכל בניו לא נשאר לו רק זה האחרון, והנה גם הוא חולה אנוש, והרופאים נלאו למצוא לו מזור, ורק ישועה מן השמיים תוכל לעזור לו. ויען הרב מפרמישלן ויאמר לו: "גן נאה, מלא עצים טובים, היה לך, אולם אתה התאוות גם לגן פרחים, ותלך ותגדע את עצי השם, לכן גדע השם את עציך אתה, כי האדם עץ השדה. אמנם מכיוון שכבר באת הנה, ועוד לא עבר המועד לגמרי, הריני מבטיחך, כי הילד האחרון שלך יתרפא וייוושע במהרה". ויתפלל הרב אל השם לרפא את הילד בן הכומר, בשביל שיתקדש שמו בעולמו. תפילתו נתקבלה, והילד נרפא ויגדל עד כי היה לאיש.

ועתה – סיים הרב מנדבורנה לספר לשופט – דע לך, כי אתה הנך בן אותו הכומר, ובכן אשאלך: האם זה גמולך אליי בעד הטוב שדודי־קני עשה איתך להחיותך כיום הזה?

בשמוע השופט את כל הדברים האלה, נפל לרגלי הרב, בכה ויתחנן לו, ויאמר: "כנים הדברים, וידוע אני מכל זה, ואני מבקש מכבוד הרב למחול ולסלוח לי על חטאי, ואני מרשה לו לעשות גם עשר סוכות כטוב בעיניו". הרב סלח לו, והשופט נפטר ממנו לשלום.

(סיפורי חסידים, מועדים – רש"י זיון)

איסור כריתת עצי פרי במלחמה, שעליו נסוב הסיפור שבתוך הסיפור הזה, הוא כבניין אב לכל פגיעה שהיא בעולמו של הקב"ה. אך למה דווקא מכאן נלמד איסור "בל תשחית"? ומהי התביעה השמיימית מן הכומר, שאינו מצווה על ההשחתה הזו?

ראשית נאמר, כי זמן המלחמה הוא הזמן שבו מתעוררים כוח ההרס וביטחון האדם בעצמו. אז נחלשת הרגישות לעולמו המתוק של ה', ועל כן דווקא אז מצביעים על "פיגת יקרת", זיכרון לגן עדן ועציו, ואומרים לאדם: לפחות כאן, בטל

2

הסיפור החסידי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב | איפה העוף?

רבי לוי יצחק מברדיטשוב נולד בשנת ת"ק לאביו רבי מאיר ולאמו שרה־סאשא. אחרי חתונתו נסע למעזריטש, הסתופף בצל הרב המגיד במשך מספר שנים והיה לאחד מגדולי תלמידיו. רלו"צ שימש ברבנות בכמה ערים וסבל רבות מרדיפות המתנגדים. אחרי שהועבר ממשרתו בפנינסק, עקב החרמות על החסידים, עבר לעיר ברדיטשוב והקים בה קהילה חסידית. היה ידוע בלימוד הזכות הגדול שלו על הכלל והפרט, וכונה "סנגורם של ישראל". דברי תורתו נקבצו בספר 'קדושת לוי'. נסתלק בכ"ה תשרי תק"ע ונטמן בעירו ברדיטשוב.

הברכה ופתח את עיניו, שאל: "נו, היכן הוא התרנגול ("ווי איז דער הין")?!"...

וכמו כן יכול להיות בנוגע ללימוד התורה — שמרוב הדביקות בהלימוד, עלול לשכוח אודות המעשה בפועל, ובינתיים, יפרחו להם הגוף ונפש הבהמית, ואחר כך יתעורר מהדביקות, ויתחיל לצעוק "ווי איז דער הין".

הן אמת שתובעים ממנו דביקות בלימוד פנימיות התורה ונגלה דתורה, עליו ללמוד את ההלכות, וגם את הכוונות, ובשעת מעשה צריך גם להיות בדביקות, אבל, ביחד עם זה, צריך לפעול גם על הגוף ונפש הבהמית, להוציאם מה'נעש מאק' [=מהתענוג] בעיניים גשמיים לה'נעש מאק' של עניני קדושה, תורה ומצוותיה.

(תורת מנחם־התוועדיות ח"ז ע' 54)

כשמדברים אודות "תורה לשמה", ניתן להגדיר אותה בדרכים רבות: יש מי שיאמר כי זהו לימוד המביא למעשה; יש מי שיגדיר זאת כלימוד לשם ידיעת התורה; ובדרך נוספת — לימוד לשם דבקות בה', המודגש מאוד בחסידות כתכלית הלימוד לשמה.

כשהרבי מספר את הסיפור הזה, אף שהוא מדגיש כי רבי לוי יצחק עוסק במדרגה הגבוהה ביותר של תורה ומצוות, בדבקות הבורא, הוא

סיפר הרבי מלויבאוויטש: "באחת מרשימות הסיפורים ששלחו לי לאחרונה, מספר החסיד על דבר מאורע שאירע פעם בהיותו אצל כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בעת התוועדות ואמירת מאמר. ה' אז קהל רב, ובמילא ה' דוחק גדול, וכד הוי דוחקא דציבורא — נשבר השולחן שהיכב עליו אדמו"ר נ"ע, וכדי שלא לבלבל את אדמו"ר נ"ע — שישב בעינים עצומות ואמר מאמר דא"ח — הוציאו בחשאי את קרשי השולחן, חלק מכאן וחלק משם, אל מחוץ לדלת.

כאשר אדמו"ר נ"ע סיים אמירת המאמר ופתח את עיניו — ראה שהשולחן איננו, ושאל: היכן השולחן? וכשסיפרו לו מה שאירע, נענה ואמר: אספר לכם סיפור אודות ר' לוי יצחק מברדיטשוב: כאשר ר' לוי יצחק מברדיטשוב למד שחיטה, הנה בגמר הלימוד — בהתאם לדרך הלימוד שלו בהיותו למדן — והקבלה בו, כשהגיע להמעשה בפועל, שהוצרך לשחוט עוף — הביאו לו עוף, ולקחו בידו, והתחיל לברך על השחיטה. בעת אמירת הברכה, ובפרט שהיתה זו פעם הראשונה שמברך ברכה זו — ה' ר' לוי יצחק מברדיטשוב בתנועה של דביקות, ובינתיים — פרח העוף. וכשסיים את

הצליח – כי מי יחזיק בביתו חמץ לאחר זמן הביעור?

אז פתח רבי לוי יצחק בהתרגשות: "מי כעמך ישראל! המלכות מעמידה שוטרים בכל פינה, ומשיתה קנסות ועונשים על כל מבריא שנתפס – ובכל זאת ניתן להשיג את הסחורה האסורה. ואילו עם ישראל, איש איננו מכריח אותם לבער את החמץ – ובכל זאת אין להשיגו כלל!"

סיפורים כאלו קרו שוב ושוב, לצד הדגמה חיה של להיטותו של רבי לוי יצחק מקיום המצוות בפועל ממש. כיצד אם כן הצליח רבי לוי יצחק, איש הדבקות הבווע, להבחין כך ביוקרתם של המעשים הקטנים?

התשובה נמצאת ברובד הגבוה ביותר של לימוד התורה – רובד האלוקות. בלימוד תורה כזה, מורגשת התורה לא כאמצעי לדבקות בה, אלא כאלוקות ממש – "אנא נפשי כתבית יהבית". כאשר התורה והקב"ה חד הם, לימוד התורה הוא "לשמה" ממש, לשם התורה עצמה בלא שום תירוצים.

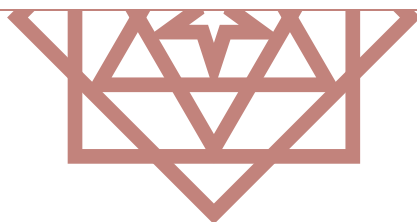
אולם, דווקא מתוך המדרגה הזו ניתן לחזור בעומק חדש אל המדרגה הראשונה. שהרי, אם התורה היא מטרה לעצמה ולא אמצעי להארת הנשמה, גם מצוותיה והלכותיה הם כאלה. כעת הלומד, לומד על מנת לעשות, אך לא כדי "לעשות מה שצריך" או "להיות בסדר עם ה'". הרצון לקיים הוא חלק מההתמסרות לקב"ה, מימוש של התורה האלוקית שהיא רצונו והיא הוא עצמו.

מדגיש את חשיבותה של המדרגה הבסיסית והראשונית ביותר – "המעשה הוא העיקר". מהו היחס בין התורה המעשית לתורת הדבקות? התורה המעשית, זו הנובעת מהצורך לדעת כיצד להתנהל בעולם, שייכת לגוף ולנפש הבהמית – ובהרחבה, לרובד העולמות. זו גם הסיבה לדרשת חז"ל (ע"ז ד, ב), המבארת כי הפסוק "היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים" עוסק ב"כל מצוות ישראל עושים בעולם הזה". דווקא העשייה מהווה חכמה "לעיני העמים", הרואים את התורה מתממשת בפועל.

התורה לשם דבקות בה, שייכת לרובד הנשמות – נשמת היהודי מתאווה לדבוק באביה שבשמים, והתורה שהיא מתנתו משמשת לה אמצעי מתאים לדבקות הזו. באופן אחר מעט, ניתן להסביר את המדרגה הזו בדברי האר"י הקדוש – האומר כי בלימוד התורה מאירים את הנשמה וממשיכים חיות אלוקית לכל חלקיה. באם יחסר חלק מסוים בתורה שלא נלמד, יגרם הדבר לחיסרון בנשמה ח"ו.

והנה, אף כי רבי לוי יצחק היה בעל רגש גדול ועסק רבות בדבקות ובאור האלוקי שבתורה, הדגיש גם הוא מאוד את הממד הראשון – של "חכמתכם ובינתכם לעיני העמים".

מסופר עליו, כי פעם שלח את משמשו בערב פסח להשיג עבורו סחורה יקרה המוברחת מעבר לגבול. לאחר שזה חזר עם החפץ האסור, פנה אליו בבקשה: אולי תוכל להשיג לי מעט חמץ של יהודי?... המשמש ניסה וניסה, אך כמובן לא

אָנכִי וְהִילָדִים

הַפֶּדּוֹר לִילְדֵי יִשְׂרָאֵל

כָּד אַצְמִיתִי תַאמִּירָנִי

הַמְשׁוּכִים אֶת הַשְּׁפָתִים; הַלּוּלָב הַנּוֹצֵב
בְּזָקִיפוֹת וּמִתְמַר כָּלִפִּי מַעֲלָה אֶת עֲמוּד
הַשְּׁדָרָה הַמְשׁוּה לָנוּ עֲמִידָה זְקוּפָה;
וְהֶאֱתָרוֹג הַמְהֵדֵר אֶת הַלֵּב הַפּוֹעֵם
בְּקֶרְבָּנוּ.

מֵהוּ הַמְכַנֶּה הַמְשַׁתֵּף לְאַבְרָם אֱלֹוֹ?
מֵדוּעַ לֹא נִבְחָרוּ, לְמַשָּׁל, הָאֲצָבָעוֹת?

אַבְרָם אֱלֹוֹ הֵם הַשְּׁתַּפִּים הַפְּעִילִים
בְּיוֹתֵר בְּעַת הַתְּפִלָּה: הָעֵינַיִם עֲצוּמוֹת אוֹ
נְעוּצוֹת בַּסְּדוּד, הַשְּׁפָתִים נְעוֹת, הַשְּׁדָרָה
זְקוּפָה וְהַלֵּב פּוֹעֵם בַּתְּשׁוּקָה. כְּלוּמָה,
הֵיכַל הַמִּתְפַּלֵּל שֶׁנֶּצֶפֶה בְּבֵית הַכְּנֻסָּה
בַּחֹג מְלַמֵּד אוֹתִי בְּעֶצֶם עַל עֲצָמַי...

בּוֹאוּ נִצְטִיד בְּאַרְבַּעַת הַמִּינִים וְנִצָּא
לְמַסַּע הַכְּרוֹת עִם הַתְּפִלָּה שְׁלָנוּ!

אַתְרוּג – דֵּה פֶתֶלֶפֶה

מִסְפָּרִים עַל יְהוּדֵי אֶחָד שֶׁהֵלֵךְ לְאִטּוֹ
בְּשׁוּק וְסָבַב בֵּין הַדּוּכִינִים, תּוֹרֶה שֶׁהוּא
בּוֹחֵן אֶת אֵיכוֹת הַסְּחוּרָה. וְהִנֵּה, בְּאֶמְצַע
בְּדִיקַת הַתְּפּוּחִים – בּוֹם! הוּא חוּטֵף
אֶגְרוֹף לְחֻזָּה. הָאִישׁ הַתְּעַשֵּׂת בְּמַהֲרִירוֹת,
מְסוּבֵּב אֶת רֹאשׁוֹ לְאַחֹר וְאִזּוֹ הוּא שׁוֹמֵעַ

חֹג שְׁמִחַ וְיָלִידִים!

אֵיזָה מְרָאָה מְרִהִיב! כָּל שָׁנָה אֲנִי
מַחֲפָה לְרֹאוֹת אֶת בֵּית הַכְּנֻסָּה בְּשַׁעַת
אֲמִירַת הַהֵלֶל וְהַקֶּפֶת הַהוֹשָׁעֲנוֹת. מְרָאָה
הַלּוּלָבִים הַמְזֻדְקָרִים וְרִיחָם הַמְשֻׁכָּר
שֶׁל הָאֲתָרוּגִים וְהַהֲדָסִים מְזַכֵּיר לִי שָׂדֶה
מְלִבָּב.

שִׂיאוֹ שֶׁל הַמְרָאָה הַמְרִהֵב הוּא לֹא
סָפֵק בְּשַׁעַת הַנְּעֻנוּעִים. הֵיכַר הַמּוֹרִיק
שֶׁצִּמַּח לוֹ בְּבֵית הַכְּנֻסָּה מִתְחִיל לָנוּעַ
בְּהֶתְאֵמָה, כְּמוֹ בְּשַׁעַת סְעָרָה, לְכָל עֶבֶר
– דָּרוֹם, צָפוֹן, קְדִימָה, מַעֲלָה וּמַטָּה
וּלְאַחֹר. וְהַנְּעֻנוּעַ הַזֶּה מְזַכֵּיר לִי רִקּוּד
הַמוֹנִי – "אִזּוֹ יִרְנְנוּ כָּל עַצְמֵי יַעֲרִי!"

דְּבִתְפִלָּה לֹא אֶרְפֹּאֶת רִאִינִי

נְעֻנוּעֵי הַתְּפִלָּה שֶׁל אֲרַבַּעַת הַמִּינִים
מְזַכֵּרִים לָנוּ אֶת עֲצָמָנוּ, אֶת הַתְּפִלָּה
שְׁלָנוּ. חֲזוֹ"ל מְלַמֵּד אוֹתָנוּ כִּי הַמִּינִים
בְּצוּרָתָם הַשּׁוֹנָה דּוֹמִים לְאַבְרָם גּוֹפְנוּ
הַשּׁוֹנִים: עָלֵי הַהֲדָס הַמְּעַגְלִים מְזַכֵּרִים
לָנוּ אֶת זֹוג הָעֵינַיִם; עָלֵי הָעֶרְבָּה

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

לפרנסתו ולהנות עד סוף חייו ממנועמי העולם. אבל תתפלאו לשמע, תוך זמן לא ארוך הפך האיש לבעל חוב עצום. איה? גם אני לא כל כך מבין, אבל אומרים שברגע שזכנס לכיסו הסכום האגדי הוא אבד את שלות הנפש שהיתה לו. מסלול חייו השתנה לגמרי, הוא התחיל לבזבז בלי שום חשבון וכל הסכום העצום התנדף והלך לו. מה שנשאר בידי מלבד החובות הוא כאב לב אחד גדול...

למה אני נזכר באיש הזה? כי ה' מצדו רוצה להעניק לנו שפע, בלי גבול, והזמן הנכון לכה הוא התפלה. רק תבוא ותבקש. אבל צריכים להיות חכמים ולדעת מה לבקש. אם ההתלבטות שלי היתה בין מיליון שקל לספריה אני מניח שהתשובה היתה ברורה לי. אבל בשביל לדעת מה חסר לי באמת אני חייב הדרך, וזו הסבה שחז"ל תקנו לנו את נסח התפלה (לפני כן כל אחד התפלל במלים שלו). בחכמתם הם מורים לנו שמלבד פרנסה ובריאות אנו זקוקים לחכמה, ליראת שמים, והעקר — לגאולה השלמה!

זהו תפקידן של העינים בתפלה. חז"ל מדריכים אותנו כי בשונה מהלב, שצריך להיות מכון כלפי מעלה, "המתפלל צריך שיתן עיניו למטה". בזמן התפלה העינים נתונות בסדור, דרכו אנו יכולים להתבונן על העולם ועל עצמנו מלמעלה ולחפש מה חסר

את עצמו ממלמל "סלח לנו אבינו...". אופס, ידידנו מגלה כי הוא בעצומה של תפלת שמונה-עשרה ומפת האגרוף היתה הפאתו שלו על החזה...

הבדיקה המצחיקה-עצובה הזו מלמדת אותנו, שפאשר הלב והמחשבות אינם במקומם הראוי להם אנחנו מגיעים מהר מאוד אל השוק... הראש שלנו מלא במהלך היום בכל מיני מחשבות, ממש מבול, ודוקא פאשר אנו עומדים בתפלה הן מתגברות וסוחפות את הלב אליהן. כדי שהלב יהיה מכון למקום הנכון עלינו לעצור את הכל, להרגע ולהתבונן. "דע לפני מי אתה עומד"!

ראיתם פעם אדם שלבו חדל לפעם? אני מקווה שגם לא תראו אף פעם. ללא יד או רגל נתן לחיות שנים ארוכות, אבל ללא שאיבת הדם שמבצע הלב הפועם נתן לחיות דקות ספורות, אולי. כך הוא בדיוק בתפלה. אני יכול לומר את כל מלות התפלה הכתובות בסדור, מבלי להחסיר ולדלג על אף אות, ובכל זאת יתכן שכלל לא התפללתי. ללא כוונת הלב תהיה התפלה שלי כמו מת, גוף ללא נשמה. האתרוג הוא לב התפלה.

כיצד — אף מה להתפלל?

שמעתי פעם על מקרה מאד מוזר: איש אחד זכה בפיס! אני לא מדבר על פרס 'קטן' של כמה אלפי שקלים אלא על סכום ענקי, של כמה וכמה מיליונים. כפי לו, נכון? הוא יכול להפסיק לעבד

ביצד צריכה להראות תפלה אמיתית. הבקשה הראשונה שאנו מוציאים מפינו בפתיחת תפלת העמידה היא "ה' שפתי תפתח". רבונו של עולם, בבקשה עוד לנו לעורר את הלב ולהוציא מהשפתיים שלנו את המלים, כן שהשיחה בינינו תהיה קולחת. אנו רוצים לדבר עם ה' בכיף ובחיות כזו, שלא נשים לב מי מאתנו מדבר. כמו עם סבא, השיחה כל כך מרתקת, אני מזדהה עם סבא וסבא קשוב אלי, עד שגם כאשר אני מדבר – נדמה לי שרק הוא המדבר.

למה – פתחון פה?

ועמוד השדרה? הוא נצב זקוף כמו הלולב ומבטא את הבטחון שיש לי בה' בעת התפלה. אותו בטחון מלווה את שלשת המינים האחרים. לפני מי עומדים? לפני ה'! על מה מתפללים? על הגאולה השלמה! מי מתפלל? ה' יתברך פותח לי את הלב והפה. ה' שומע אל תפלותינו ובמהרה ימלא אותן לטובה! שנוזכה להתפלל בכל עצמותינו! שבת שלום ומברך וחס ספות מלבלב ושמן! נ'!

אצלנו כדי לזרז ולקרב את התגלות ה' וביאת המשיח!

למה – ה' פתח פה?

מה ההבדל בין השיחות שלי עם סבא לשיחות עם חיים, הדוד המבוגר מרעננה? הייתי יכול לסכם בקצרה ולומר שמשך זמן השיחה מבטא את ההבדל. עם סבא אני מסגל לדבר גם שלש שעות ברצף. הוא מענין ומרתק אותי עם ספורים מהעבר, מחכים אותי עם נסיון החיים שלו והמסקנות שיש לו ממנו, וכל זה עם חוש הומור כמו של בחור צעיר. כשאנו נפגשים יש לו תמיד את כל הזמן בשבילי, וזה חולף לו במהירות בלי שאני בכלל שם לב.

לעמתי, השיחות עם הדוד המבוגר תמיד קצרות וענייניות. "מה שלומך?", הוא שואל בנימוס ואני עונה באותו מטבע "בסדר, ברוך ה'". אחר כך בדרך כלל הוא שואל משהו על הלמודים שלי ואני גם מוצא שאלה או שתיים לשאל אותן, רק שלא תהיה שתיקה מביכה... ההבדל בין השיחה הקולחת והזורמת לבין הדבור המאלץ מלמד אותי

אָנכי וְהַיִּלָּדִים

הַמְּדוּר לִילְדֵי יִשְׂרָאֵל

שְׁעֵי אֵלֶיךָ

שְׁלוֹם יְלָדִים!

הַיּוֹם תִּכְיֶירוּ אוֹתִי בְּשֵׁמִי הַנוֹסֵף, **רִזִּי רַמְזִי**, כִּי אֶת הַמְּדוּר הַבֶּא לְכָבוֹד
חַג הַסְּכוּת נִקְדִּישׁ לְרַמְזִים וְגִימְטְרִיאוֹת. אַתֶּם מְזַמְּנִים לְהַזְמִין בְּכָל יוֹם
לְסַפְתְּכֶם אֶת הָאֲשֵׁפִיזִין שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם, עִם שִׁפְעַת חֲדוּדִים וְאַתְגְּרֵי חֲשׁוֹן.
בְּהַצְלָחָה!

זֵי

יוֹם א – יוֹם טוֹב:

לֵא' _____ (248),

_____ (505) בִּיא אֵלֶיךָ בְּצִנְתָּהּ,

בְּעֵת זְנוּתִי בְּלִפְנֵיךָ אֶת _____ (208) בְּחִתִּי,

מִמֶּנִּי אֶת _____ (451) בְּאֵדֶיךָ,

אֶל לֵב בְּיָדְךָ _____ (208)

אֶת מִסְעָרְךָ בְּעֵתִי.

בְּבִנְיָת _____ (265) נִבְנִיתִי,

מִשׁוֹם לְבָמִיתָּהּ _____ (72) בְּבִנְיָתִי,

! _____ (13) בְּבִנְיָתִי בְּיָדֶיךָ.

יוֹם ב:

לֵא' _____ (208) בְּבִר קִדְשׁ בְּתַלְמִידִי,

בְּעֵת _____ (26) בִּיא מִכְשָׁלִי,

מִסְעָר בְּבִכְשָׁלוֹת בְּמִנְיָן לֵא' בְּעֵת בְּמִלִּידָה ---

בְּמִיתָה _____ (216)

לְבִיתְךָ _____ (216) בְּבִנְיָתִי,

_____ (111) בְּמִיתָה בְּנִיתִי,

מִבְּנֵי מִלִּידֶיךָ דֵּא בְּנִיתִי,

דֵּא בְּבִכְשָׁלוֹת מִלִּידֶיךָ

בְּבִכְשָׁלוֹת אִתִּי לֵא' רַמְזִיתִי:

אֶת _____ (541), אֶת _____ (102),

אֶת _____ (68), אֶת _____ (404).

דֵּא _____ (307) דֵּא בְּנִיתִי בְּתַלְמִידִי,

בְּבִכְשָׁלוֹת --- לְבִיתְךָ,

דֵּא בְּבִכְשָׁלוֹת לְבִיתְךָ יָדָה _____ (515)!

יום ד'

בַּכּוֹת מִן הַיָּמִים בְּחֶלְקָהּ
 לֵךְ אֶחָד' ---- (290) נִלְחָמָהּ,
 בְּיָדָהּ בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ,
 לֵךְ יָד' ---- (417) בֵּת בְּחֶלְקָהּ מִלֵּם נִלְחָמָהּ,
 יָדָהּ ---- (345) נִלְחָמָהּ.
 אֵת ---- (345) בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ,
 דָּבָר ---- (104) בְּחֶלְקָהּ,
 לֵךְ בְּחֶלְקָהּ אֵת ---- (375) בְּחֶלְקָהּ,
 יָדָהּ בְּחֶלְקָהּ ---- (616) נִלְחָמָהּ.
 אֵת צִוְּיָהּ לִלְחָמָהּ,
 לֵךְ יָדָהּ ---- (216) בְּחֶלְקָהּ,
 לֵם אֵת בְּחֶלְקָהּ ---- (45) בְּחֶלְקָהּ,
 יָדָהּ בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ
 " ---- (184) ---- (594)!"
 בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ ---- (466)
 לֵךְ ---- (355) בְּחֶלְקָהּ,
 מִן ---- (380) בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ,
 אֵת בְּחֶלְקָהּ ---- (156) בְּחֶלְקָהּ,
 בְּחֶלְקָהּ אֵת ---- (196) בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ,
 לֵךְ ---- (130) מִלֵּם בְּחֶלְקָהּ,
 אֵת בְּחֶלְקָהּ ---- (611) לֵךְ בְּחֶלְקָהּ,
 בְּחֶלְקָהּ ---- (613) לֵךְ,
 לֵךְ לֵךְ בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ ---- (620)
 בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ
 'בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ
 יָדָהּ בְּחֶלְקָהּ ---- (345) לֵךְ ---- (268)
 יָדָהּ בְּחֶלְקָהּ ---- (613)
 יָדָהּ בְּחֶלְקָהּ אֵת בְּחֶלְקָהּ ---- (148)
 לֵךְ מִלֵּם בְּחֶלְקָהּ
 לֵךְ ---- (75) בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ

יום ג'

לֵךְ ---- (182),
 לֵךְ מִלֵּם בְּחֶלְקָהּ ---- אֵת בְּחֶלְקָהּ
 לֵךְ בְּחֶלְקָהּ,
 נִלְחָמָהּ בְּחֶלְקָהּ לֵךְ
 לֵךְ ---- (172) אֵת בְּחֶלְקָהּ,
 אֵת ---- (233) בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ,
 אֵת ---- (227) בְּחֶלְקָהּ,
 אֵת בְּחֶלְקָהּ ---- (82)
 מִלֵּם אֵת ---- (376) בְּחֶלְקָהּ,
 לֵךְ יָדָהּ 20 לֵךְ ---- (376) בְּחֶלְקָהּ,
 לֵךְ בְּחֶלְקָהּ ---- (42), ---- (238),
 ---- (122), ---- (36) בְּחֶלְקָהּ,
 יָדָהּ בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ,
 מִן בְּחֶלְקָהּ אֵת בְּחֶלְקָהּ,
 יָדָהּ אֵת בְּחֶלְקָהּ ---- (541) בְּחֶלְקָהּ,
 מִלֵּם בְּחֶלְקָהּ ---- (1081),
 ---- (72) לֵךְ
 ---- (216) לֵךְ אֵת בְּחֶלְקָהּ
 בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ
 אֵת מִלֵּם ---- (298) בְּחֶלְקָהּ בְּחֶלְקָהּ

יום ז - הושענא רבה:

אחרון ולבילי' וְכֵן --- (22),
 ח' וְקִים אֵין --- (14),
 --- (377) בְּרֹאשׁ אֶמְבֶּס אֹתִי בְּחַר,
 דְּמֹרֹת לְבִי'תִי נִרְאֶה רִק --- (320).
 סְבִירֵת בְּ--- (496) דִּי מִלְּפִיבֵת,
 לְצִוְקָא בְּ--- (816) מֵאֵד מְצִינֵת,
 דְּבִי' --- (257) בִּי רִנְדִּיבִי בְּשֵׁשׁ,
 מֵאֲלֵתִי --- (100) תִּבְדִּיעִי עַד בְּךָ,
 קִיתוּנֹת בֹּא.
 בִּסוּד עַד צִקְתָּ עַד לְאַחַד,
 לְ--- (410) וְ--- (410) תִּלְבֹּנוֹן אֶחָד.
 --- (358) בֶּן --- (14) 'בֹּא 'גָּאֵד 'וְשִׁקְדִי,
 דְּבִית בְּ--- (444) וְלָעֵד עֹד בִּיזִס דְּרִנְדִּיבִי!

יום ה:

מֵה טֹב וְמֵה וְלֵאסִי,
 לְבֵית יְהוָה בְּאֶחָסִי,
 בִּי' --- (350) בְּדִלִי'סִי,
 מִלֵּה --- (256) בְּעֹדֵה'סִי.
 בְּחִכְמֵתָ (73) --- וְבִבְרֵתָ --- (13)
 בְּמִכְבֵּדִים בְּךָ בְּכָה מִתְעַבֵּד מִמֶּנּוּ ---
 --- (949) רַבֵּה וְלִצְמִיחָה. לְבִי'תִי יִלְרָאֵד
 בְּבִיבִי בְּ--- (358) לְעַד דְּבֹא, לֵס ---
 (26) בְּמִי'רָד בְּ--- (190) לְעַד מְצִיחָה.
 בּוֹדֵבֵה וְבוֹדֵבֵה קְלִמֹּת דְּסְבִירֵתָ --- (15),
 לְמִצְבֵּי'רֹת עַד עֲזָד בְּ--- (896) לְדֹ.

יום ו:

"אֵין" --- (156) אֵת בְּאֶחָסִי בְּשִׁפְתֵי,
 טִיבֵה דְּמֹרֹת בִּי'סוּרִים עַד לְמִחְרֵי,
 --- (612) קִיבֵל לְמִחְרֵי אֵת בְּבִית בְּמִצְרֵי,
 --- (204) נִרְאֵתִי עַד לְבִי'סוּרִים לְמִחְרֵי.
 אֶבֶרִי יֵאֵרֵר אֵס בְּ--- (141) בִּי' רֹחֵסִי,
 בְּבִי' לְדִ --- (515) וְלִבְרֵתִי בִי' יְהוָה פְּנוּי'סִי,
 אֶבֶד אֵין דְּ--- (380) יְרֵדִי,
 וְ--- (146) בְּמִלְכָּה בְּמִלְכֵּי'סִי נִרְנִסִי,
 תִּשְׁקִיבִי דְּבִנֹּת דְּבִי' --- (219)
 בְּתַחֲנוּן מִלְּאֵתִי.
 סְבִירֵת בְּ--- (80) בִּיא מִבְּתִי,
 מֵאֲדִי' וְלָד תִּי'וֹ זֹא בְּ--- (441) לְבִבְרֵתִי.
 אֶבְרֵתָ לְדִ --- (182) אֲדִי בְּיִתֵּה מִי'רֵתִי,
 בִּי'וֹת מִבְּתִי מִבְּתִי בְּ--- (1081),
 בְּרִית --- (89) תִּלְבֹּנוֹן אֶחָד,
 דְּכֵן לְעִקְרֵי נִתְלַבֵּתִי בִּי' בְּלִי'סִי.

ושמחת בהגדר

שמחת בית השואבה
עם הרב יצחק גינזבורג שליט"א

ברוב שירה וזמרה

📅 יום ב' אור לח"י תשרי 20:00

📍 בית כנסת המרכזי כפר חב"ד

שידור חי | עזרת נשים